

GÖTEBORGS UNIVERSITET

. ”De lyssnar ju på vad jag säger, och även jag lyssnar på dem.”

- Föräldrars upplevelser av föräldrastödet i samband med inskolning i förskolan

Elin Svensson

Inriktning/specialisering: LAU390

Handledare: Åsa Möller

Examinator: Agneta Simeonsdotter Svensson

Rapportnummer: HT13-2920-067

Abstract

Examensarbete inom Lärarprogrammet LP01

Titel: ”De lyssnar ju på vad jag säger, och även jag på dem” – Föräldrars upplevelser av föräldrastödet i samband med inskolning i förskolan

Författare: Elin Svensson

Termin och år: HT-2013

Kursansvarig institution: Institutionen för sociologi och arbetsvetenskap

Handledare: Åsa Möller

Examinator: Agneta Simeonsdotter Svensson

Rapportnummer: HT13-2920-067

Nyckelord: Föräldrastöd, inskolning, förskola, empowerment, paternalism

Sammanfattning

Inskolningen i förskolan kan vara en stormig tid för både barn, föräldrar och förskolelärare. I den här undersökningen går jag, ur ett föräldraperspektiv, närmare in på det stöd föräldern kan behöva från förskoleläraren under den här perioden. Mitt syfte är att ta reda på om föräldrar känner detta stöd, och hur det i sådana fall gestaltar sig. Detta undersöks med hjälp av tio respondentintervjuer av föräldrar samt olika teorier kring makt, kommunikation och relationer. Det visar sig att föräldrar som skolar in sina barn i förskolan kan ha olika behov av stöd och stöttning från förskolelärarna, och att förskolelärarens uppgift blir att visa på det spektra av föräldrastöd som kan erbjudas, för att sedan låta föräldern få välja. Det visar sig även vara viktigt för upplevelsen av föräldrastödet att föräldern tillåts ha inflytande över situationen. Undersökningen har även visat, att föräldrarna känner att förskolelärarna tillskriver dem en god föräldrakompetens och att detta är viktigt för föräldrarna att förskolelärarna ser på föräldrarna som de som känner sina barn bäst. Denna undersökning har relevans för läraryrket, då den kan ge förskolelärare en aning om hur bemötandet av föräldern bör ske under inskolningen.

Innehållsförteckning

1. Inledning	4
2. Syfte och problemformulering	6
3. Tidigare forskning	6
3.1 Föräldrastöd	6
3.2 Olika principer i relationen hem – skola; om (för)skolans förhållningssätt gentemot föräldrakontakt	7
3.3 Konstruktiva dialoger mellan förskolelärare och föräldrar	8
4. Teoretisk anknytning	9
4.1 Empowerment och paternalism.....	9
5. Metod	12
5.1 Metodval	12
5.2 Metodavgränsning.....	13
5.3 Urval av respondenter	14
5.4 Frågeformulering.....	14
5.5 Tillvägagångssätt och etiska överväganden	15
5.6 Validitet, reabilitet och generaliserbarhet	16
6. Resultatredovisning	19
6.1 Olika typer av föräldrastöd.....	19
6.2 Föräldrarnas inflytande	24
6.3 Stärkt föräldraroll	28
6.4 Föräldrabemötandet.....	29
7. Diskussion	32
7.1 Olika typer av föräldrastöd.....	32
7.2 Föräldrars inflytande	36
7.3 Stärkt föräldraroll	39
7.4 Föräldrabemötandet.....	40
7.5 Sammanfattande slutsats	42
7.6 Förslag till fortsatt forskning.....	42
Litteraturförteckning	43

Bilaga 1 Intervjufrågor

1. Inledning

Föräldrakontakt i förskolan är något som många blivande förskolelärare och förskolelärare ute på fältet ofta har svårt med. Och det är ju inte så konstigt, då förskolelärare får i uppdrag att ta hand om det viktigaste föräldrarna har, nämligen deras barn. Det är ett enormt förtroende de får, och ett stort ansvar att axla. Den första kontakten med föräldrarna som förskolelärare får sker vanligtvis genom inskolningen. Detta är en period som kan vara svår för både barn, föräldrar och förskolelärare. Barnet är kanske ledset eller på annat sätt upprört, föräldern/föräldrarna är kanske förvirrade och fyllda av känslor, och förskolelärarna försöker tillgodose både barns och föräldrars behov, samtidigt som den övriga verksamheten ska rulla på. Detta är ingen enkel uppgift. Månsson i Harju och Tallberg Broman (2013) uttrycker sig träffande:

”En familjs inskolning i förskolan innebär för föräldern ett överlämnade av barnet till en institution och ofta till okända människor, de professionella. För barnet innebär det en övergång från en överblickbar hemmavärld med kontinuitet och igenkännande till en ny okänd värld. Detta kan för både barn och förälder innebära en svår och utmanade period men kan också vara en spännande positiv ny erfarenhet.” (Månsson, 2013, s. 79)

Min nyfikenhet har i detta examensarbete riktats mot just föräldrarnas upplevelser av det stöd de får (eller inte får) under barnets inskolning. Jag kommer därför att fokusera mycket på relationen förälder - förskolelärare, och då utifrån föräldrarnas perspektiv.

Pedagogperspektivet kommer in på så sätt att förskoleläraren kan få adekvat information av hur föräldrarna vill och skall bli bemötta. Jag kommer dock inte att ägna mig åt att undersöka föräldrastöd utifrån pedagogernas känslor och tankar, även om detta naturligtvis också är intressant.

Jag kommer tyvärr inte ta upp ämnet utifrån barnets perspektiv. Dels på grund av att jag vill inrikta mig på just på föräldrastöd utifrån föräldraperspektivet, dels för att tiden inte räcker till för de undersökningsmetoder som ett barnperspektiv skulle kräva. Dock tror jag att barnets välmående ofta hänger ihop med förälderns välmående, och till hur förälderns relation till förskolan i stort och den enskilda förskoleläraren ser ut. Månsson (2013) refererar till Dalli (1999), som har framhåvt att inskolningen är ett möte mellan tre parter; barnet, föräldern och förskoleläraren. Dessa tre kan sägas utgöra varsin sida i en triangel. Alla är relationellt bundna till varandra (Månsson, 2013, s. 80).

En bidragande orsak till mitt intresse för frågan var en insändare i Lärarförbundets tidning *”Förskolan”*, nr 7 år 2013. Förskoleläraren Johanna skriver i sin insändare *”Risk att vi skapar osäkra föräldrar”* att: *”... vi mer eller mindre tagit ansvaret ifrån föräldrarna. Många ser inte sig själva som viktigast för sina små barn och menar att de inte kan tillgodose deras behov (...) Risker är att vi är med och skapar en generation av osäkra föräldrar tror jag.”* (Lärarförbundets tidskrift *”förskolan”* nr 7, 2013, s. 6). Inlägget har följts upp med svar, och många förskolelärare tycks vara engagerade i frågan.

Att detta är ett viktigt ämne, framgår i Läroplanen för förskolan, där jag läser om riktlinjerna för relationen mellan förskola och hem:

”Förskolans arbete med barnen ska därför ske i ett nära och förtroendefullt samarbete med hemmen. Föräldrarna ska ha möjlighet att inom ramen för de nationella målen vara med och påverka verksamheten i förskolan.” (Skolverket, 2010, s. 13)

Vidare står det hur förskolelärare ska ansvara för inskolningen. De ska se till att: *"... varje barn tillsammans med sina föräldrar får en god introduktion i förskolan."* (Skolverket, 2010, s. 13). Utifrån detta kan jag se att inskolningen inte bara är till för barnen, utan även föräldrarna blir inskolade (introducerade) i förskolans verksamhet. Denna introduktion ska vara god. Som arbetslag ska förskolelärarna: *"visa respekt för föräldrarna och känna ansvar för att det utvecklas en tillitsfull relation mellan förskolans personal och barnens familjer"* (Skolverket, 2010, s. 13). I samma kapitel står det även om att föräldrarna ska ha inflytande i den pedagogiska verksamheten, att de ska tillåtas vara delaktiga, och att arbetslaget ska ta tillvara på deras synpunkter. De har utöver detta även i uppdrag att samtala med föräldrarna kring barnets trivsel, utveckling och lärande, både det som sker inom förskolans verksamhet, men även det som sker utanför verksamheten. Förskolelärarna uppmanas alltså genom läroplanen att etablera en god kontakt med barnets föräldrar, och att denna relation ska underhållas fortlöpande. För att relationen ska vara god och tillitsfull genom hela barnets förskoletid, är det viktigt att introduktionen blir så god som möjligt.

Jag har redan betonat att just denna introduktion kan vara stormig för alla parter. Därför tror jag att det är viktigt att föräldrarna upplever att de har stöd från förskolelärarna, och att de kan känna tillit till att de tar hand om det finaste de har – deras barn.

I denna undersökning kommer jag att använda benämningen "föräldrar" om barnets vårdnadshavare. Jag är medveten om att det inte alltid är de biologiska föräldrarna som har vårdnaden om barnet. Med benämningen "föräldrar" menar jag snarare den eller de personer som har ett "föräldraansvar" gentemot barnet, och en "föräldrarelation" till barnet. Då spelar det ingen roll om "föräldrarna" är biologiska föräldrar eller inte, de går ändå in under benämningen "föräldrar".

2. Syfte och problemformulering

Syftet med min undersökning är att ta reda på om, och i sådana fall på vilket sätt, föräldrarna känner stöd av förskolelärarna i samband med barnets inskolning, om de upplever sig bli stärkta som föräldrar och lyssnade på samt hur de vill att pedagogernas bemötande ska vara. Jag har valt att utgå ifrån dessa frågeställningar:

- Känner föräldrarna stöd ifrån förskolelärarna i samband med barnets inskolning, och i sådana fall, hur yttrar det sig?
- Hur upplever föräldrarna sitt inflytande över inskolningen?
- Blir föräldrarna stärkta/försvagade i sin föräldraroll genom relationen till förskolelärarna vid inskolningen?
- Hur vill föräldrarna bli bemötta samt inte bli bemötta i samband med inskolningen?

3. Tidigare forskning

Föräldrastöd är ett centralt begrepp i denna undersökning. Här presenteras hur tidigare forskning har beskrivit begreppet. Under denna rubrik behandlas även relationens betydelse mellan förskola och hem samt hur en god kommunikation bör se ut.

3.1 Föräldrastöd

Vad innebär föräldrastöd? En definition s är den som SOU (Statens Offentliga Utredning) ”Stöd i föräldraskapet” fastställer:

”Föräldrastöd innebär ett stöd till föräldrarna med respekt för deras integritet, kompetens och förmåga att ta ansvar. Syftet är att stärka föräldrarnas ansvar och roll som fostrare samt att ge ökade förutsättningar för var och en att finna och utveckla sin föräldraroll.”
(SOU 1997:161, s. 49)

Föräldrastöd ska, utifrån rapporten, ses som någonting som *erbjuds* föräldrarna. Föräldrarna ska inte behöva bli påtvingade ett stöd de inte efterfrågar (SOU 1997:161, s. 48). Förskolelärarens roll blir utifrån detta att finnas där när föräldern tar initiativet och själv frågar efter expertråd. Detta kan sägas vara en form av empowerment (SOU 1997:161, s. 42). Begreppet empowerment behandlas mer ingående under ”Teoretisk anknytning”.

Dagens samhälle har ett högt tempo och pressen på föräldrar ökar. De ska klara av trycket från arbetsliv, familjeliv med mera (SOU 1997:161, s. 61). Det är därför viktigt att se på föräldrars behov även utifrån denna aspekt.

Föräldrastöd i förskolan

Enligt (SOU 1997:161) är föräldrassamarbete en fundamental uppgift för förskolelärare, och därför behöver de vara utrustade med tid för och kunskap inom ämnet. Det poängteras att både förskolelärare och föräldrar måste känna respekt för varandra och för varandras olika kompetens.

Föräldrarnas behov i förhållande till förskolelärarna har visat sig vara att få samtala om sitt barn, dess behov, utveckling och trivsel. De vill känna att förskolelärarna förstår deras barn, och agerar utifrån barnets bästa. De behöver också kunna lita på att förskolelärarna är kunniga

på sitt område och gör rätt bedömningar. Vidare är det viktigt att förskolelärarna respekterar att föräldrarna känner sitt barn bäst. Föräldrarna behöver bli respekterade för de värderingar de för vidare till sitt barn och den kulturella kontext inom vilken de uppfostrar sitt barn. Föräldrarna behöver få ha integritet. Ytterligare ett föräldrabehov är att känna sig trygg med förskolans miljö; att den är barnsäkrad i största möjliga mån och att barnet skyddas från olyckor.

Vidare står det om konsekvensen av brister i förskolans föräldrastöd, och i kontakten med föräldrar. Förutom att barnet naturligtvis påverkas negativt, kan både förskolelärare och föräldrar få fel förväntningar på varandra, och det blir därmed en gynnsam tillväxtmiljö för missförstånd. En viktig uppgift för förskolelärarna i samband med föräldrastöd, är därför att se, bekräfta och förstärka det goda i föräldra- barnrelationen. På så sätt kan de uppmuntra föräldrarna. En annan viktig uppgift är att ”släppa in” föräldrarna i verksamhetens arbete och låta dem bli delaktiga. Detta kan till exempel vara genom föräldraråd och rätten att komma med synpunkter om verksamheten. Det sistnämnda är även upp till föräldrarna själva. De måste själva vara aktiva och ta initiativ inom denna process. (SOU 1997:161, s. 116-117)

Några som också tar upp föräldrastöd i förskolan är forskarna Jonsdottir och Nyberg (2013). De pekar på, med hjälp av tidigare forskning av Honneth (2003), att förskoleläraren och föräldern måste samarbeta för att uppnå empowerment. Så här uttrycker de sig:

”Ett samarbete mellan föräldrar och förskolans personal som bygger på flerdimensionellt erkännande av varandra och stärker föräldrarna i deras föräldraroll och personalen i deras yrkesroll. Brist på erkännande och frånvaro av empowerment kan leda till motsatt effekt.” (Jonsdottir & Nyberg, 2013, s. 62)

Vidare nämner de att det är av yttersta vikt att förskolelärarna framhåller föräldern som en expert på sitt barn och som en kompetent handlande människa. Detta sker oftare i den informella kontexten (till exempel vid hämtning och lämning) än i den formella kontexten (till exempel utvecklingssamtal), menar de (s. 74). Utifrån detta drar de slutsatsen om att relationen till föräldern främst kan stärkas i de informella mötena, och att det är där förskolelärare ska lägga krut. Detta, anser de, skapar trygghet och tillit (s. 69). Att föräldrarna känner sig trygga medför att barnen känner sig trygga (s.63). Nackdelarna med de informella mötena är dock att de ofta är stressiga och att samtalen därför tenderar att bli ytliga (s. 69).

3.2 Olika principer i relationen hem – skola; om (för)skolans förhållningssätt gentemot föräldrakontakt

Lars Eriksson (2004) har, med hjälp av tidigare forskning, utvecklat fyra principer som kan gälla i relationen mellan föräldrar och skola. Två av dem är relevanta denna undersökning eftersom dessa kan påverka föräldrastödet.

Isärhållandets princip

Isärhållandets princip beskriver Eriksson (2004) inledningsvis med orden: *”Isärhållandets princip utgår från olika typer av skillnader mellan hem och skola och mellan föräldrar och lärare.”* (s. 31). Här menas på att hemmet och skolan innehar olika roller och därmed blir deras uppgifter olika.

Eriksson refererar till sociologen Willard Waller (1932) som poängterar att konflikter mellan lärare och föräldrar är nödvändiga och går inte att undvika. Han menar att dessa två parter är ”naturliga fiender” eftersom de har helt olika syn på vad som är barnets bästa. Läraren strävar efter att barnet ska lära sig så mycket som möjligt och att det ska passa in i skolans

normsystem, medan föräldern i större mån ser till hela barnet. Eriksson refererar också till sociologen Sara Lawrence-Lightfoot (1978) som hävdar att konflikter mellan skola och föräldrar är konstruktiva eftersom de avgränsar hemmet och skolan från varandra, och tunnar ut relationen mellan förälder och barn.

Eriksson (2004) skriver vidare:

"Läraryrket är belastat med ett klassiskt professionsbegrepp som historiskt betonat läraren som fackman och på den grunden hamrat in betydelsen av självständighet, distans, oberoende och ett emotionellt kontrollerat förhållningssätt. Andy Hargreaves (2001) kunde spåra detta ideal i en studie av lärare där han fann att lärarna ofta såg sig som experter i mötet med föräldrarna, och sällan reflekterade över att det fanns några sprickor i deras omdömen och att de därför höll föräldrarna på ett behörigt avstånd." (Eriksson, 2004, s. 33)

Inom isärhållandets princip ses läraren som den som sätter gränser gentemot föräldrarna, för att på så sätt skydda barnen (s. 38)

Partnerskapsprincipen

Eriksson (2004) beskriver partnerskapsprincipen som: *"en princip som handlar om att minska avståndet – "closing the gap" – mellan hem (föräldrar) och skola (lärare)* (s.33). Till grund för denna princip ligger tanken om jämlikhet. Eriksson (2004) ser ett samband mellan partnerskapsprincipen födelse, och resultatet av två rapporter, Coleman-rapporten (1966) och Plowden-rapporten (1967). I dessa konstateras att hemmet bidrar till att stärka barnens skolframgångar. Om relationen mellan hem och skola förstärktes, innebar det att klasskillnader suddades ut. Man tyckte därmed att det var viktigt att hem och skola skulle bli partners. Senare kom partnerskapsprincipen att bli en mer individuellt stärkande fråga, genom att sträva efter att effektivisera undervisningen, genom till exempel läxhjälp i hemmet.

Brukarinflytandepincipen och valfrihetsprincipen

Eriksson (2004) pekar på ytterligare två principer; brukarinflytandepincipen som kort handlar om att föräldrar inför så kallade brukarstyrelser som kan påverka verksamheten, samt valfrihetsprincipen som kort handlar till exempel om föräldrarnas rätt att välja skola för sitt barn. Dessa är dock inte aktuella denna undersökning, och därför kommer dessa inte att presenteras närmare.

3.3 Konstruktiva dialoger mellan förskolelärare och föräldrar

Här presenteras några perspektiv som sociologen och familjeteraputen Reidun Hafstad och psykologen Haldor Øvreeide (2001) tar ställning för. Deras grund är utvecklingspsykologin, inom vilken de har utvecklat några egna begrepp. Kunskap om hur en konstruktiv dialog bör se ut kan vara en bra grund för denna undersökning, då föräldrastödet kan brista ifall dialogen är otillräcklig.

Författarna beskriver bland annat om begreppet *subjektposition*. Med detta menas en persons förhållande till sitt eget handlande och hur hon upplever sin självkontroll, sin självständighet och sin integritet. I dialog med andra innebär subjektposition att personen upplever att hon har utrymme och frihet för sina reaktioner och sitt handlande. Självklart delar hon detta utrymme och denna frihet med sin dialogpartner, samt övriga förutsättningar. Den friheten personen känner i dialogen benämns därmed som *relativ frihet*. Motsatsen till subjektpositionen är

objektpositionen, där personen begränsas av och infogas i vad andra har bestämt. Detta medför naturligtvis att personens frihets känsla stryps, och utifrån det inskränks också hennes möjliga reaktioner (s. 20-21). Hafstad och Øvreeide (2001) tar vidare upp begreppet *samskapande*, som är nära förknippat med subjektposition. Samskapande beskriver författarna såhär:

"... fungerande dialoger eller samspel måste upplevas som reglerade och valda av båda parter – "jag ger dig utrymme och förväntar mig att du ger mig utrymme", eller – "när jag upplever att det finns utrymme för mig, kommer jag också att ge utrymme åt dig"."
(s. 21)

För att samskapandet ska bli uppbyggande krävs att deltagarna godtar varandras initiativ och reaktioner, även om de inte håller med varandra i ämnet. Detta beskriver författarna som att deltagarna turas om att vara subjekt och objekt i samtalet.

I anslutning till subjektpositionen och samskapandet tar Hafstad och Øvreeide (2001) även upp begreppet *självorganisering* vilken de beskriver vara en basal funktion hos individer och system. Om självorganiseringen på något sätt blir hotad genom att subjektpositionen eller samskapandet inte blir respekterad av den andre parten i dialogen, kan personen reagera utifrån sin självbevaringsdrift. Dessa reaktioner kan vara att personen drar sig tillbaka eller agerar utåt. Att främja samtalpartnerns subjektposition och att gynna ett klimat där samskapande råder *"betraktas som en etisk förutsättning för professionellt arbete"* (s.22).

4. Teoretisk anknytning

Då undersöknings uppgift är att studera en relation, föräldra-förskolelärrarrelationen, kommer här att presenteras olika maktpositioner som kan förekomma i denna relation.

4.1 Empowerment och paternalism

I avsnittet tidigare forskning togs begreppet empowerment upp. Både empowerment och paternalism kan skönjas i ovanstående forskning, och i det här kapitlet förklaras mer ingående vad de olika inriktningarna innebär. Dessa två teorier kan vara av vikt för undersökningen då de beskriver hur makten fördelas, i detta fall mellan förskolelärare och föräldrar. Denna makt påverkar i sin tur föräldrastödet och upplevelsen av det.

I (SOU:1997:161) görs en distinktion mellan empowerment, där det är individen (föräldern) som agerar och paternalism, där det är experten som agerar (s.42). Senare i samma rapport presenteras två ansvarsmodeller: "samhällsansvarsmodellen" som kan kopplas till paternalism och "föräldra-/individansvarsmodellen" som kan kopplas till empowerment.

Empowerment

Empowerment är ett mångtydigt begrepp som brukas (och även missbrukas) inom många olika discipliner och områden. Det är svårt att sätta fingret exakt på vad det innebär, och det beror delvis på att det finns många olika inriktningar inom begreppet. Askheim och Starrin (2007) skriver att begreppet empowerment: *"för tankarna till företeelser och egenskaper som t.ex. självförtroende, socialt stöd, stolthet, delaktighet, egenkontroll, kompetens, medborgarskap, självstyrelse, samarbete och deltagande."* (s. 9).

I kapitel 2 förklarar Askheim (2007) vidare att empowerment innebär att individen eller gruppen som önskar komma ur sin maktlösa situation hämtar kraft i sig själv för att på så sätt bryta sig ut från det som tynger denne/dem. Därigenom kan individen/gruppen bli

självständig. På så sätt kan empowerment ses både som mål och medel (s. 18). Detta kan tolkas som att empowerment behövs för att empowerment ska bli möjligt. Inom empowerment ses människor som kapabla att själva avgöra vad de vill och vad de behöver (s. 12). I alla inriktningar av empowerment finns en positiv syn på människan, där hon beskrivs som driftig och handlingskraftig (s. 29). I (SOU:1997:161) kan det utläsas att inom empowerment förväntas människor att vara hederliga gentemot varandra, och givmilda i att delge varandra sin kompetens och sina upplevelser (s. 43).

Expertens roll inom empowerment

Askheim (2007) beskriver att det inom empowerment är viktigt att stötta människor som befinner sig i utsatta lägen (s. 12). Vad är då expertens, det vill säga förskolelärares roll? I (SOU 1997:161) kan vi läsa om relationen till experten att: *"jag och du - relationen måste sättas i centrum."* (s. 42) Krafttag och ansatser som kommer från en individ eller grupp ska av experten uppmuntras (ss. 42-43). Fast riktigt så enkelt är det inte, enligt Askheim (2007). Han menar att empowerment också, särskilt inom den så kallade "terapeutiska positionen", kan uppfattas som ett bemyndigande av individen från expertens sida. Här blir det fokus på att experten *tillåter* att individen tar makten, istället för att individen själv tar sig makten. Experten blir då den som avgör *hur mycket* makt individen tillåts ha, och vad hon kan göra med den (s. 26). Inom en annan av empowermentns inriktningar, nämligen empowerment som liberal styrningsstrategi, blir expertens första uppgift att, genom en dialog, göra individen medveten om den maktlösa position denne befinner sig i, samt delge individen hur den kan kämpa sig upp ifrån den. Experten blir då en *"underlättare och resursperson"* Dock, säger han, innebär detta inte en passivering av experten, då denna förväntas att, genom sin kompetens, vägleda individen till det bästa (s. 29).

Empowermentinspirerat föräldrastöd i förskolan

Utifrån denna kunskap om empowerment i stort, ska här inriktningen ur ett förskoleperspektiv tas upp. Förskoleperspektivet kan säga behandlas både av (SOU:1997:161) och Askheim & Starrin (2007), då i termer av relationen förälder – samhället/samhällig expert, samt av Jonsdottir och Nyberg (2013).

(SOU:1997:161) tar upp föräldra-/individansvarsmodellen som kan kopplas ihop med empowerment. Här menas att föräldrarna i dagens samhälle har svårare för att ta till sig information från experter jämfört med föräldrar förr i tiden. Istället vill och kan dagens föräldrar själva leta efter den information de behöver, och agera utifrån det. Det framhålls därför som viktigt att experten visar för föräldrarna på vilka olika sätt som föräldrastöd kan ges, för att sedan släppa tyglarna till föräldrarna och låta dem själva välja bland dessa. Därför bör det finnas en bredd på det föräldrastöd som föräldrarna har att välja på (s. 64). Det är föräldrarnas egna behov som ska styra vilket stöd som erbjuds, och deras personliga sfär ska respekteras. Experten ska lita på föräldrarnas kompetens och egen inneboende styrka. Expertens roll blir så en rådgivare, som ska finnas till hands för föräldrarnas frågor och önskemål om stöd. Sker stödet inte utifrån föräldrarnas premisser kan föräldrarna ha svårt att finna mening i stödet och därmed avskärma sig från det. Därför är det onödigt att experten lägger fram ett stöd som denne tror (och inte vet) att föräldrarna behöver, bara för att få det avvisat (s. 65). Dock finns det undantag, när föräldrarna ställs inför något nytt, som till exempel vid inskolningen. Då blir föräldrarna motiverade att ta in expertens information om det som komma skall. Men eftersom detta är en situation då många känslor stormar behöver experten framhålla informationen på ett kompetent och ansvarsfullt sätt (s. 43). I (SOU:1997:161) framhålls det att föräldrastöd ska fungera på just det här sättet. Det är viktigt att initiativen

kommer från föräldrarna, och att personalen ska stötta dem i detta och inspirera vidare (s. 112).

Högskolelektorn Altmann (2007) menar att genom expertens (förskolelärares) utbildning och erfarenhet, får denne kunskap om vad klienten (föräldrarna) har för problem, om detta överhuvudtaget kan definieras som ett problem, och hur detta i sådana fall ska lösas. På så sätt har alltså experten makt. Detta kan då ligga i vägen för att experten helt och hållet ska respektera föräldrarnas kompetens. Föräldrarnas kompetens, som bygger på vardagserfarenheter kring det egna barnet, har ofta underordnats expertens kompetens. Föräldrarna kan då känna sig mindrevärdiga i förhållande till experten. De kan känna att deras kompetens inte duger, och därmed har föräldrarnas makt gått förlorad. Föräldern kan också känna det som svårt att kritisera experten eller hennes agerande, eftersom föräldern står i beroendeställning till experten. (s. 180-181). Även (SOU:1997:161) tar upp detta problem. Här berättas det att det i vetenskapliga studier, har påvisats att människor i behov av stöd i känsliga situationer, ibland känner att de har kränkts av experten. Detta kan ske utan experten märker det, hon kan till och med tro att hennes hjälp varit och känts positiv (s. 62). Altmann (2007) håller dock fast vid att förhållandena kan bli bättre om förändringen kommer nedifrån, alltså från föräldrarna. Att de aktivt ska föreslå hur verksamheten ska bli bättre. Hon vidhåller också att det är viktigt att föräldrarna blir lyssnade på och att experten också agerar utifrån den informationen (s. 181).

Paternalism

Att definiera begreppet paternalism och att beskriva det i all dess vidd är svårt. Liksom empowerment, har begreppet paternalism många olika inriktningar. Här görs ändå ett försök att kortfattat beskriva begreppet paternalism.

Filosofen Gerald Dworking (2013) har utarbetat många olika definitioner av paternalism. Här presenteras en av de mest tongivande:

En paternalistisk handling är när en person/myndighet gör något som inskränker på en individs frihet för att på något sätt värna om denne, utan att dennes godkännande efterfrågas (s. 29).

Dworking (2013) menar dock att begreppet inte inryms helt i ovanstående definition och ger åtskilliga exempel på svårigheten avgränsa begreppet paternalism (s. 27). För att ändå ge en bild av vad begreppet paternalism kan innebära i praktiken, kommer här några exempel på lagar som Coons och Webber (2013) beskriver som paternalistiska. Till exempel ses det som paternalistiskt att stifta lag på att använda bilbälte i bilen, att receptbelägga läkemedel, införa obligatoriskt pensionssparande och så vidare. En stat som på detta sätt agerar paternalistiskt, benämns som en "nanny-state", en barnvakt gentemot medborgarna (s.1).

Paternalistiskt föräldrastöd i förskolan

I (SOU:1997:161) står det om samhällsansvarsmodellen, vilken kan sägas ha en paternalistisk utgångspunkt. Expertens får inom denna ansvarsmodell en "*anvisande och föreskrivande roll*" (s. 65), där man arbetar mot att ge föräldrarna passande och lämplig information. Att föräldrar får denna information ligger i samhällets intresse, då det anses förebyggande. Denna modell har således som utgångspunkt att det finns en brist i föräldrarnas kunskaper, som samhället behöver åtgärda. Föräldrarna anses också vara i behov av denna information. Detta kan tolkas som att det ligger både i samhällets och föräldrarnas intresse att informationen delges (s. 66).

Vidare står det att samhällsansvarsmodellen är positiv i den bemärkelse att den fångar upp de ”svagaste föräldrarna” som inte förmår inhämta denna kunskap på egen hand, och som från början inte ser sig i behov av den. Även föräldrar med ett speciellt kunskapsbehov, till exempel föräldrar till barn med handikapp eller nyanlända föräldrar, drar nytta av samhällsansvarsmodellen. Om man befinner sig i sådana situationer kan det vara svårt att vara medveten om vilka rättigheter man har, och därför behövs information. På detta sätt kan experten, likt inom empowerment, få en roll som aktiverande person som sätter stenar i rullning. Samtidigt som denna positiva aspekt finns med, finns det även en negativ aspekt; att föräldrar tenderar att bli passiva i informationsinhämtningen, och att denna överläts helt till experten (s. 66).

Empowermentinspirerat och paternalistiskt föräldrastöd i samverkan

I (SOU:1997:161) föreskrivs det att både individ-/föräldraansvarsmodellen och samhällsmodellen ska samverka för bästa resultat och för att föräldrastödet ska komma till sin rätt, då olika individer kan ha olika behov i sitt föräldrastöd vid olika tillfällen. Ibland behöver de få informationen serverad, och ibland behöver de inhämta just den information de för tillfället behöver (s. 66).

5. Metod

5.1 Metodval

Jag har, i min undersökning valt att använda samtalsintervju som metod. Detta för att jag ville få synliggjort föräldrarnas egna erfarenheter, tankar och känslor kring föräldrastödet i samband med inskolningen. Just detta synliggörande som intervjuer bidrar med, har tagits upp av Esaiasson, Gilljam, Oscarsson och Wängnerud (2012) där det beskrivs att intervjuer öppnar upp ”*människors livsvärldar, det vill säga den mening människor ger till olika fenomen.*” (s. 252).

Jag kände ganska direkt att enkäter inte var rätt metod för denna undersökning då jag inte har valt att undersöka frekvensen eller antalet, mängden och variationen av föräldrar som tycker si eller så. Jag var så att säga inte ute efter någon typ av procenträkning, inte heller var mitt syfte att synliggöra någon slags gradskillnad (s. 251). Enkät som metod hade inte heller lämpat sig, på grund av den anledningen att enkäter i sig ofta utesluter att man som forskare kan omformulera sin fråga så att den bäst kan förstås av den aktuella respondenten (i det här fallet föräldern) samt möjligheten att ställa följdfrågor. Detta är något som Stúkat (2005) har tagit upp (s. 43). Samtidigt kan en fördel vara att intervjuareffekten blir mindre (jag återkommer till intervjuareffekten under delrubriken ”validitet, reabilitet och generaliserbarhet”). Dock kände jag, i detta specifika fall, att nackdelarna med enkät som metod övervägde i förhållande till fördelarna. Stúkat (2005) menar också, att vid enkäter är dessutom bortfallet större än vid intervjuer (s. 43), så även om jag kanske hade siktat på att få med det dubbla antalet respondenter vid enkätundersökning mot vad jag hade siktat på vid en intervjuundersökning, så är det inte säkert att resultatet av undersökningen hade blivit mer generaliserbart (se under delrubriken ”validitet, reabilitet och generaliserbarhet”).

Observation som metod hade inte heller lämpat sig för min undersökning, främst för att det då som Stúkat (2005) uttrycker: ”*i första hand är yttre beteenden som studeras; det är svårare*

att observera känslor och tankar hos individer” (s 49). Då jag var ute efter just föräldrarnas känslor och tankar kändes observation som metod inte motiverat.

Som jag beskrev i inledningen så är det föräldrarna som jag har valt att inrikta min undersökning mot. Det är således de som har blivit intervjuade. Jag har valt att inte undersöka vare sig förskolelärarna eller barnen. Detta överlåter jag till den fortsatta forskningen inom ämnesområdet.

5.2 Metodavgränsning

Samtalsintervjuer kan se ut på olika sätt och ha olika syften. Jag ska här redogöra för vilken typ av samtalsintervju jag har valt till denna undersökning, samt motivera varför jag har valt denna typ.

Intervju som metod kan ha skilda användningsområden, enligt Esaiasson m. fl (2012). Ett av dessa användningsområden är *”när vi vill veta hur människor själva uppfattar sin omvärld”*(s. 253). Forskarens blir då att försöka tränga in i den intervjuades värld och försöka ta del av dennes sätt att förstå och uppleva denna värld. Detta gäller i allra högsta grad denna undersökning.

Syftet med den valda undersökningen styr också vilken typ av person forskaren vill intervjua. Det finns intervjuer som har som syfte att generera fakta. De intervjuade ska då vara experter på området. Detta kallas informativintervju och Stukat beskriver det som att man där igenom undersöker hur någonting verkligen förhåller sig. Han kallar det för *”första ordningens perspektiv”*. Sedan finns det även intervjuer som är av karaktären *”andra ordningens perspektiv”*, som syftar till att beskriva hur människor erfar sin omvärld (s. 33). Denna typ av intervju kallas för respondentintervju. De intervjuade kallas därmed för respondenter. Då jag i min undersökning var ute efter just föräldrarnas förståelse av fenomenet föräldrastöd under inskolningen, landade mitt val på att intervjua föräldrarna, och att kalla dessa för respondenter.

Intervjuerna kan även skilja sig markant åt genom hur man som forskare framställer frågorna. En typ av intervju kallas *”strukturerad intervju”*. Kort beskrivet, utifrån Stukat (2005) kan man säga att där har man som forskare i förväg bestämt frågorna och dess ordningsföljd, och ibland även begränsat svarsalternativen. Fördelen med denna typ av intervju blir då att risken för den så kallade intervjuareffekten blir mindre (s. 38). Nackdelar med den strukturerade intervjun är att utformningen av frågorna är oerhört viktig, samt att frågornas *”stelhet”* gör det svårt att få fram eventuella oväntade svar (s. 38-39) En mer fri form av intervju kan sägas vara den halvstrukturerade intervjun. I denna form är det inte lika strikt i att frågorna måste formuleras på exakt samma sätt till alla respondenter eller att de måste komma i en viss ordningsföljd. Man kan som forskare mer anpassa frågornas formulering och ordningsföljd till situationen och till den enskilda respondenten. Formen tillåter även följdfrågor. En fördel med denna intervjuform är att den, i mycket större utsträckning än den strukturerade intervjun, tränger djupare in i människors livsvärldar, och ibland kan oväntade svar komma upp till ytan. En annan fördel är att, om forskaren upptäcker att frågorna på något sätt är felformulerade eller svåra att förstå för den enskilda respondenten, kan hon anpassa dessa till den rådande situationen. En nackdel är att metoden ställer höga krav på forskaren (s. 39). Risken med intervjuareffekten blir större med den halvstrukturerade intervjun än vad den är inom den strukturerade intervjun. Jag har, efter trots denna risk, valt att arbeta utifrån den halvstrukturerade intervjun. Detta eftersom jag ville få fram så mycket information som möjligt utan att styra upp för mycket från början, innan jag visste hur samtalen skulle te sig.

Jag ansåg att det vore mest naturligt att anpassa intervjun till situationen. Detta skulle göra intervjusituationen mer otvungen för både respondenten och mig. Jag ansåg att det är viktigt för samtalet och resultatet om situationen blir bekväm och mer vardagslik för båda parter. Det kändes som om jag skulle få ut mer av detta sätt att arbeta på.

5.3 Urval av respondenter

Först hade jag tänkt kontakta förskolelärare vid olika förskolor och fråga om de kunde förmedla en kontakt till föräldrar som var villiga att ställa upp i en intervju. Men med detta tillvägagångssätt mötte jag motstånd, troligtvis av tre skäl. Dels har förskolelärarna tystnadsplikt, vilket gör det svårt och omständigt för dem att på något sätt förmedla kontakter mellan föräldrar och ”obehöriga”. Dels har förskolelärare idag stora krav på sig och en tung arbetsbelastning, vilket gör att de kanske inte prioriterar den här typen av uppdrag. Slutligen kan de, med anledning av min undersöknings syfte, känna sig övervakade. Just eftersom min intressefråga ligger i att undersöka hur föräldrar upplever stöd från förskolelärarna, kan förskolelärarna känna sig obekväma. Trots att mitt syfte inte var att kartlägga föräldrastödet i olika förskoleverksamheter, kan min undersökning väcka en misstänksamhet hos förskolelärarna att jag på något sätt var ute efter att granska deras arbete.

Svårigheterna till trots, lyckades jag ändå finna några respondenter via förskolelärare. Jag tog kontakt med en förskola som jag har vistats på för ett antal år sedan. Där kunde jag få tag i en förskolelärare som kände mig, och därmed hade förtroende för mig och kunde förmedla ett par kontakter. Eftersom det var några år sedan jag var där, kände jag ingen av de föräldrar som har sina barn på förskolan, vilket är att föredra enligt Esaiason m.fl (2012)(s. 259). En annan kanal att nå föräldrar var via en bekant till mig som arbetar som lärare på en skola som ligger i anslutning till en förskola. Hen kunde då, via de förskolelärare som hen i sin tur kände, förmedla kontakter mellan mig och föräldrar.

För att öka antalet respondenter, vände jag mig till öppna förskolan. Detta sätt att få kontakt var betydligt lättare, då förskolelärarna där inte kände att jag med min undersökning skulle granska deras arbete. Föräldrarna som vistades där hade dessutom mer tid än de hade haft om jag hade mött dem på förskolan.

Tio respondenter fanns nu, som alla hade mycket intressanta erfarenheter, tankar, känslor och åsikter att berätta om i sina intervjuer (se resultatkapitlet). Jag ansåg att detta antal fick räcka inom omfånget på denna undersökning, då jag uppnått en någorlunda teoretisk mättnad, som är ett begrepp som Esaiasson m.fl. (2012) tar upp (s. 259).

Det urval av respondenter som jag har intervjuat har, som vi kan se ovan, berott på var jag har kunnat finna dem och vilka av dessa möjliga föräldrar som frivilligt ställt upp. Det har varit vanliga föräldrar, vilket har gett min undersökning en respondentkaraktär.

5.4 Frågeformulering

”Som man frågar får man svar.” skriver Stukat (2005)(s. 37). Så vad ville jag då få svar på? Jo, jag ville få svar på de frågor som jag hade nämnt under syfte och problemformulering. Utifrån dessa frågor formulerade jag ett antal frågor som alla hade någon slags anknytning till problemformuleringsfrågorna. Jag valde att skriva frågorna i den följd som det kändes mest naturligt att ställa dem. Detta enligt Esaiasson m.fl.(2012)(s. 264). Detta resulterade i en intervjuguide (se bilaga 1). I början av intevjuguiden har jag valt att ha med några ”uppvärmningsfrågor” för att den inledande kontakten mellan mig och respondenten skulle bli

så god som möjligt. (s. 256). Därefter kommer de frågor som Esaiasson m.fl (2012) beskriver som de frågor där respondenten *"får tillfälle att utveckla vad hon eller han upplever som de viktiga dimensionerna i den företeelse som står i centrum för undersökningen"* (s.265). Jag försökte formulera öppna frågor. Men detta skulle visa sig vara lättare sagt än gjort. Samtidigt som öppna frågor är att föredra, så har man som forskare ändå en vilja att styra upp frågorna så att svar på det man behöver svar på kan skönjas.

5.5 Tillvägagångssätt och etiska överväganden

Jag berättade för respondenterna varför intervjun skulle äga rum och hur intervjun skulle gå till rent praktiskt. Jag informerade respondenterna vad syftet med intervjun var, detta kallar Stukat (2005) för informationskravet (s. 131).

Enligt nyttjandekravet som Stukat (2005) tar upp delgav jag också föräldrarna att resultatet av intervjun enbart skulle användas i vetenskapligt syfte, och ingenting annat (s. 132).

Jag talade även om för dem att de när som helst, både innan, under tiden och efter intervjun, kunde dra sig ur undersökningen. Detta kallas enligt Stukat (2005) för samtyckeskravet (s. 131).

Eftersom jag skulle intervjua föräldrarna om deras barn, dem själva och den verksamhet de befinner sig i, visste jag att etisk känslig information skulle kunna dyka upp. Därför valde jag att låta föräldrarna vara anonyma enligt konfidentialitetskravet (s. 131-132), och de fick enligt samma krav erbjuda om att ta del av resultatet. Detta för att de skulle kunna förhandsgranska eventuella känsliga frågor som rörde dem själva och agera utifrån det.

Föräldrarna fick även veta ungefär hur lång tid intervjun skulle ta, och i samtliga fall höll vi oss inom tidsramen. Detta är en rekommendation som Esaiasson m.fl. (2012) tar upp (s. 268).

Jag valde att, för respondentens skull, ha fältintervjuer, det vill säga att respondenten själv fick bestämma var intervjun skulle äga rum, vilket Stukat (2005) tycker är att föredra (s. 40). Detta dels på grund av att respondenten kan känna sig mer bekväm i situationen när intervjun sker på en för denne välkänd plats, och dels var det mest lämpligt med tanke den tidsbrist dagens småbarnsföräldrar lever med. Miljön där intervjun sker ska enligt Stukat (2005) *"vara så ostörd som möjligt"* (s. 40). Detta kriterium kunde uppfyllas i vissa av fallen, då barnet kunde passas av partnern eller förskoleläraren. Dock uppfylldes inte det här kriteriet i merparten av fallen. Ofta var barnet med och föräldrarnas uppmärksamhet blev därmed delad. Vissa intervjuer skedde även på plats på öppna förskolan, och då var det mycket liv och stöj i bakgrunden, och föräldern var tvungen att hålla ett öga på sitt barn. Detta kan ha resulterat i att intervjuerna blev lite kortare och mindre ingående än vad de skulle ha varit annars. Dock kändes det berättigat att det blev såhär. Föräldrarna behövde känna sig trygga och vissa i att deras barn hade det bra och var under uppsikt.

Intervjuerna spelades in med hjälp av bandspelare för att jag i efterhand skulle kunna lyssna på intervjuerna och transkribera dem ordagrant. Samtliga respondenter gav sitt godkännande till detta, och jag lovade dem även att radera ljudfilen så snart uppsatsen var färdig. Hade någon respondent motsatt sig att bli inspelad, hade jag naturligtvis fått lyssna på detta. Då hade jag fått föra anteckningar under intervjun i stället.

Väl hemma transkriberade jag intervjuerna. Sedan läste jag igenom intervjuerna, flera gånger om, för att som Kvale (1997) beskriver att forskare kan göra *"skaffa sig ett allmänt intryck"*

(s. 184). Medans jag gjorde detta förde jag små anteckningar om likheter och skillnader mellan respondenternas svar. Sedan kom jag att arbeta utifrån något som kan liknas vid det som Kvale (1997) kallar meningskategorisering (s. 174) Jag kategoriserade in resultatdelen utifrån mina problemformuleringar i fyra olika teman. Dessa teman gav jag sedan var sin färg och med hjälp av dessa färger markerade jag de aktuella textstyckena. Utifrån dessa färgmarkeringar kunde jag sedan sammanställa resultatet.

5.6 Validitet, reabilitet och generaliserbarhet

Under detta avsnitt kommer jag att undersöka hur det står till med validiteten, reabiliteten och generaliserbarheten i denna undersökning. Men först och främst: vad innebär dessa begrepp?

Esaiasson m.fl. (2012) särskiljer *begreppsvaliditet* och *resultatvaliditet* från varandra. Med *begreppsvaliditet* menas att forskarens teoretiska definition och sättet på vilket denne har utfört sin undersökning stämmer överens med varandra (s. 57). Dålig begreppsvaliditet illustreras också med ett konkret exempel. En linjal sägs vara en meter, och vi mäter utifrån den kunskapen. Men egentligen är linjalen 105 centimeter, och hur noga vi än mäter så blir resultatet fel (s. 63) Med *resultatvaliditet* menas "att vi mäter det vi påstår att vi mäter" (s. 57). För att resultatet av undersökningen ska bli tillförlitligt, det vill säga för att resultatvaliditeten ska vara god måste både begreppsvaliditeten och den så kallade *reabiliteten* vara god. Esaiasson m.fl (2012) spinner vidare på linjalexemplet. *Reabiliteten* avgörs efter hur väl vi använder vår linjal. Säg att linjalen verkligen är en meter (begreppsvaliditeten är då god) men när vi mäter med den kan det hända att vi slarvar. Slarvar vi är reabiliteten dålig. Slarvar vi inte är reabiliteten god (s. 63). Är således både begreppsvaliditeten och reabiliteten god, medför detta att resultatvaliditeten är god (s. 63).

Stúkat (2005) har tagit upp eventuella brister som kan finnas i en undersöknings validitet och reabilitet. Brister i validiteten kan vara att forskaren har undersökt en mindre del av den stora helhet som var tänkt för undersökningen, eller att forskaren försökt undersöka mer än vad undersökningens syfte var eller att forskaren har undersökt till viss del efter sitt syfte, och till viss del något helt annat. Ett annat validitetsproblem kan vara att respondenterna, människor som de är med fel och brister även de, kan vara mer eller mindre ärliga i undersökningen (s. 127-128). Brister i reabiliteten kan enligt Stúkat (2005) vara feltolkningar i kommunikationen mellan intervjuaren och respondenten, miljörelaterade störningar, hur respondenten känner sig just den dagen intervjun genomförs, felskrivningar m.m. (s. 126)

Vidare tar han upp begreppet *generaliserbarhet*. Med detta avser han i vilken mån resultatet av en undersökning kan generaliseras. Om resultatet kan generaliseras från den undersökta gruppen till ett större sammanhang är generaliserbarheten stor. Om resultatet däremot bara kan sägas gälla den undersökta gruppen är generaliserbarheten liten. En mildare form av generaliserbarhet kallas relaterbarhet. Där kan forskaren beskriva sitt resultat och de resultat som andra forskare har kommit fram till i liknande undersökningar, och därmed kan en jämförelse bli möjlig (s. 129). Eventuella hinder för en undersöknings generaliserbarhet kan enligt Stúkat (2005) vara att urvalet av respondenter inte kan representera den grupp de är tänkta att representera, få antal respondenter, samt ett stort bortfall av respondenter som skulle kunna ge viktig information som ställer undersökningen i ett nytt ljus (s. 129).

Validiteten i denna undersökning

Brister i validiteten i denna undersökning kan ligga i min tolkning av tidigare forskning och teoretisk anknytning och översättningen från denna till mitt undersökningsområde. Eftersom min problemformulering bygger på vad tidigare forskning har sagt om ämnet samt den teoretiska anknytningen som jag fann relevant i sammanhanget, och eftersom problemformuleringen i sin tur har legat till grund för mitt val av metod och mina intervjufrågor kan översättningsproblematik och feltolkningar i något av dessa led, legat till grund för validitetsproblem. Har jag uppfattat litteraturen och tidigare forskning rätt? Om jag brister redan här blir hela undersökningens grad av validitet kraftigt sänkt. Har jag verkligen utgått från min problemformulering när jag utvecklade intervjuguiden? Mäter jag så att säga det som jag tänkte mäta från början? Jag hoppas naturligtvis att jag inte har tolkat något helt uppåt väggarna, eller på något sätt slarvat i något led av översättningen. Dock kan jag ju inte utesluta detta, då jag trots allt har en begränsad kunskap (delvis på grund av tidsbrist och delvis på grund av den mänskliga faktorn). Jag kan i alla fall med säkerhet säga att jag inte avsiktligt har slarvat i något led. Om jag har slarvat så har detta skett omedvetet och kan då lättast upptäckas av någon annan än jag själv.

Om det finns brister i föräldrarnas utsagor, om de skulle vara på något sätt oärliga i sina svar, kan jag inte heller varken bekräfta eller förneka. Man kan ju tänka sig att de väljer att utelämna vissa känsliga detaljer för deras, barnens eller någon annans skull. Man kan också tänka sig att de vill upprätthålla någon slags attityd, och säga saker som de egentligen inte menar och känner innerst inne. I kommunikationen människor emellan finns ju ofta barriärer, och det kan hända att föräldrarna har anpassat sina svar till min närvaro. Jag har ju inte kunnat läsa deras tankar. Kanske skulle en enkät för denna sakens skull vara berättigad. Där behöver vi ju inte mötas ansikte mot ansikte. Dock känner jag att samtalen som vi har haft har varit förtroendefulla, och jag har valt att lita på att föräldrarna har sagt som det var.

Reabiliteten i denna undersökning

Jag har redan tagit upp att vi befann oss i lite bullriga och stressade miljöer. Både den intervjuades barn och andra barn och vuxna fanns ofta med i bakgrunden. Respondentens uppmärksamhet var av naturliga skäl delad. Kanske kan respondenten även ha anpassat vad hen har sagt till de omgivandes öron. Det är lätt hänt. Samtidigt har det varit så bullrigt att andra knappt har kunnat höra vad jag och respondenten har samtalat om. De respondenter som hade barnet nära sig i intervjusituationen kan naturligtvis ha anpassat det de har sagt till barnets öron. Föräldern eller jag som intervjuare kan även ha varit stressad eller trött, och detta kan ha påverkat det som har sagts. Detta är frågor som är svåra att svara på. Men som alltid när det gäller människor så kan vi naturligtvis inte vara hundra procentigt säkra på någonting alls.

Naturligtvis kan det även ha uppkommit feltolkningar i kommunikationen. Respondenten kan ha tolkat frågan fel och jag kan ha tolkat svaret fel. Dock var jag ganska noga med att avsluta mina frågor med "Förstår du frågan?". Jag var även ganska noga med att högt tolka de svar jag fick höra, och fick därmed direkt respons. Detta kallar Esaiasson m.fl. (2012) för att man ställer tolkande frågor. Detta är ett sätt att kontrollera att man som forskare har uppfattat frågan rätt. En tolkande fråga börjas ofta "Menar du att...?" (s.265) Här är det dock risk för intervjuareffekten, som Stúkat (2005) beskriver som det att forskaren, antingen med flit eller utan att tänka på det, med ord, tonfall eller kroppsspråk leder respondenten till att svara på ett visst sätt för att behaga forskaren (s. 38). Eftersom jag är en nybörjare i att intervjua kan intervjuareffekten mycket väl ha skett ett antal gånger. Dels genom färgade följdfrågor, och

dels genom när jag har förklarat vissa frågor från intervjuguiden. Det kan hända att jag då har lett in respondenten i ett givet svar. Detta är ju som sagt en av nackdelarna med den halvstrukturerade intervjun, särskilt om man är ny som forskare och intervjuare. Har detta hänt så kan jag bara beklaga och hoppas att någon annan gör en liknande undersökning som min undersökning kan jämföras mot. En annan feltolkning i kommunikationen kan även ha skett vid en specifik intervju, som mestadels hölls på engelska. Jag var helt oförebred på detta språkbyte och var tvungen att direkt i situationen översätta mina frågor från svenska till engelska. Detta var inte helt lätt. Det var inte heller alltid lätt för mig att förstå vad respondenten sa eller menade. Engelska är varken mitt eller respondentens modersmål. Både jag och respondenten kan således ha misstolkat varandra. Dock lyssnade jag igenom denna intervju väldigt noga vid transkriberingen och slog upp ord som jag vid intervjutillfället inte förstod. När jag hade gjort detta klarnade bilden något. Dock hade samtalet blivit mer dynamiskt och fler följdfrågor hade kunnat ställas om jag i situationen helt hade förstått vad respondenten sa.

Generaliserbarheten i denna undersökning

Då jag hade svårt att hitta respondenter via förskolan, och på grund av det vände mig till öppna förskolan kan urvalet på något sätt ha varit enformigt. Kanske är det speciellt engagerade föräldrar som väljer att gå till öppna förskolan på sin lediga tid? Detta är omöjligt att svara på. Det kan finnas lika engagerade föräldrar som av någon anledning inte väljer att komma till öppna förskolan. Dessutom kom bara ca hälften av mina respondenter från öppna förskolan. Andra hälften hittade jag via förskolan, så där tror jag inte att det har så stor betydelse. Däremot kan jag tänka mig att de föräldrar som ställer upp på en intervju är särskilt engagerade föräldrar. Detta kan vi dessvärre aldrig komma ifrån. Jag kan ju inte tvinga någon att vara med på en intervju.

Att jag bara hade tio respondenter med i min undersökning förklarar jag med tidsbrist. Detta kan ju, å andra sidan, ha påverkat generaliserbarheten negativt. Jag tycker dock att respondenterna täcker in ett stort spektra av åsikter, och känner ändå att jag, återigen med hänsyn till bristen på tid, ringat in ett antal olika uppfattningar.

När jag jämför resultatet av min undersökning med de resultat som (SOU 1997:161) har kommit fram till kan jag ändå skönja vissa likheter och urskilja vissa mönster. Detta tas upp ytterligare i resultatdelen. Dessa likheter tyder på att min undersökning kan ha någon form av relaterbarhet.

6. Resultatredovisning

Jag kommer under denna rubrik att presentera resultatet av mina intervjuer. Totalt har jag intervjuat tio olika föräldrar. Det rör sig om både män och kvinnor, och alla föräldrar i undersökningen har skolat in barn på en av de tre förskolor som ingår i undersökningen. Vissa föräldrar har även tidigare erfarenheter av inskolning på andra förskolor, vilket jag naturligtvis kommer att ha med i resultatet. Föräldrarna har skolat in ett eller flera barn i åldrarna 1-4 år, och inskolningsmodellerna har varierat. Jag kommer inte att lägga någon vikt vid föräldrarnas kön, utbildning eller liknande. Dels för att det inte är min intressefråga, och dels av anonymitetsskäl. Jag kommer att benämna de enskilda föräldrarna, förskolelärarna och barnen som hen istället för han eller hon. Detta av samma skäl som ovan beskrivet. I de fall barnet nämns vid namn kommer jag att skriva X istället. I ett av fallen skedde intervjun till största delen på engelska. Jag har av anonymitetsskäl valt att översätta engelskan till svenska. Föräldrarna kommer att benämnas som förälder 1, förälder 2 och så vidare, inom spannet av 1-10.

För att få en enkel, tydlig och relevant struktur på detta kapitel har jag valt att strukturera resultatet som olika teman utifrån de frågor som jag tog upp i problemformuleringen. Utifrån dessa frågor har jag även strukturerat min intervjuguide som låg till grund för intervjuerna. De olika temana är ”Olika typer av föräldrastöd”, ”Föräldrars inflytande”, ”Stärkt föräldraroll” samt ”Föräldrabemötandet”. Dock flyter ämnena in lite grann i varandra. Det är svårt att skilja dem helt åt, eftersom de är så tätt sammanlänkade.

6.1 Olika typer av föräldrastöd

Samtliga föräldrar upplevde att de hade fått någon typ av stöd från förskolelärarna under barnets inskolning. Stödets omfattning och kvalitet varierade dock. Något som också varierade var vilken typ av stöd föräldrarna kände att de hade fått. Utifrån föräldrarnas intervjusvar har jag kunnat urskilja följande former av stöd. Dessa är ”Känslomässigt stöd”, ”Rådgivande stöd”, ”Kommunikativt stöd”, ”Känsla av stöd förankrat i förskolelärarnas professionalitet” samt ”Barnet får stöd – föräldrarna får stöd”.

Känslomässigt stöd

Stödet kunde till exempelvis vara av den mer känslomässiga formen, det vill säga uppmuntran och stöttning från pedagogerna i särskilt jobbiga situationer. Det har, i undersökningen, visat sig att föräldrarnas behov av känslomässigt stöd varierar. Detta behov tycks i de flesta fall höra tätt samman med hur väl föräldern upplever att barnet anpassar sig till verksamheten, och hur det reagerar på inskolningen. Ett exempel på vad känslomässigt stöd kan innebära hjälper förälder 2 oss att förstå:

”Det var ju lite jobbigt att lämna hen i början där. Hen grät ju länge. Men dom var jättebra med det, sa det ”det är ingen fara, det går över.” (förälder 2)

Förälder 8, som inte upplevde några större problem med barnets inskolning säger:

”Eftersom det gick så bra så var det ju ganska okomplicerat, jag behövde inget speciellt stöd. De pratade om det vanliga och ja, det var liksom inget... det gick bra.” (Förälder 8)

Förälder 6 och förälder 4 menar båda att de aldrig upplevde något behov av känslomässigt stöd, även i stunder då barnet var ledset. Förälder 6 upplevde att förskolelärarnas beskrivning av att ”alla barn genomgår dessa faser” var tillräckligt som känslomässigt stöd. Behovet av

stöd tycks i både hens och förälder 4:s fall mer vara av den rådgivande naturen, vilket vi ska återkomma till lite senare i kapitlet.

Förälder 1 och förälder 10 hade båda två en ganska tuff första erfarenhet av att ha sina respektive barn i förskolan. Förälder 1 upplevde att själva inskolningen gick bra, men att barnet efter inskolningen inte var riktigt färdiginskolat. Där skulle föräldern vilja ha mera stöd:

”Inskolningen gick ju ganska... jättebra egentligen, X var väldigt sugen på att börja där. Det var sedan ytterligare en månad efter, som hen började känna att det inte var roligt. Det var då jag kände att jag ville ha uppbackningen från pedagogerna, när jag kom och X grät på morgonen och jag liksom ville ju inte lämna hen ledsen och sådär, att jag skulle få lite mer uppbackning från deras sida. Det kände jag inte riktigt det stödet då. Jag vet att det var en dag då det var katastrof och hen bara skrek. Till slut så märkte jag på pedagogerna att de var väldigt irriterade eller sådär... ja, så det var svårt, där känner jag att man behövde lite mer stöttning egentligen, efter inskolningen, för då var hen inte riktigt färdiginskolad ändå.” (Förälder 1)

Förälder 1 beskriver vidare att hen upplevde mer stöd när hen efter en tid fick ha ett formellt samtal kring inskolningen med förskolelärarna. Detta samtal skulle ha inträffat tidigare egentligen, men på grund av organisatoriska problem hölls detta samtal flera månader efter inskolningen. Förälder 1 menar att hen tror att detta har påverkat hens känsla av stöd. Om samtalet hade infallit tidigare tror hen att stödet hade upplevts mer positivt.

Förälder 10 beskriver i intervjun att hen fick ägna en termin åt att skola in sitt barn. Hen upplever dock, till skillnad mot förälder 1, att hen har fått mycket känslomässigt stöd. Här beskriver hen stödet med egna ord:

”Jättebra, jätte, jättebra. Jag tyckte de var tydliga och ärliga och ja, det var inte så att, fastän hen hade det svårt med inskolningen så var det inte så att de inte förstod, för de var väldigt måna om att hen skulle ha det bra. Jag var ju rädd, i och med att i början så märkte man att det här var inte alls bra, så då var jag lite rädd att de skulle köra på som vanligt fastän hen inte tog emot som kanske andra barn gör. Så jag är jättenöjd med deras stöttning och bemötande, absolut. Och de har verkligen tagit hens personlighet och gjort det liksom så att det är bra för hen, fastän det har varit tufft.” (Förälder 10)

Just den här känsligheten hos förskolelärarna, som förälder 10 beskriver, är för föräldrarna en viktig del av det känslomässiga stödet. Det upplevs som viktigt att förskolelärarna verkligen känner in barnet, föräldern och situationen.

En dimension av det känslomässiga stödet kunde vara att få hjälp med att ”släppa taget om barnet”. Förälder 9, som upplever att hen har fått just denna typ av stöd, berättar:

”Dom hjälpte oss väldigt mycket. För att man är ganska... alltså det är ganska svårt när man har varit hemma i ett och halvt år med sitt barn och släppa dom. Så är man på... ute där och leker på uteplatsen och så bara säger läraren till en ”ja nu kan du gå en sväng, och nu kan du göra det”. Alltså man tänker inte på det, så jag tyckte dom var jätkligt bra, dom lärde mig hur man skulle göra. Alltså jag är ju väldigt låst vid hen. Ett och halvt år har jag varit hemma så att. Då blir det ju så.” (Förälder 9)

Rådgivande stöd

En annan typ av stöd som både förekom och efterfrågades var det rådgivande stödet. Både förälder 4 och förälder 6 trycker på att denna form av stöd var det stöd som de efterfrågade och också fick. Förälder 4 beskriver detta rådgivande stöd såhär:

”Stödet vi fick var råd... till exempel att anpassa rytmen för hen för att hen inte skulle stanna för länge de första dagarna, och sen då försöka förlänga, och att jag skulle träna på att gå iväg ibland, och så hade vi ett möte med pedagogerna för att checka av hur det funkade.” (Förälder 4)

Förälder 6 beskriver att hens behov av råd bottnade sig i att underlätta för förskolelärarna att ta hand om hens barn, detta främst genom lämningen.

”Jag ville ju egentligen ha reda på hur man gör det på bästa sätt, för gör jag fel kanske det tar en halvtimme för dem att styra upp att X är ledsen kanske men om jag kan hjälpa dem i sitt arbete så kanske det tar 2 minuter eller vi kanske till och med kan göra det utan att hen gråter. Jag ville ju ha hjälp att kunna hjälpa dem så att den här fasen att gå från att jag lämnar till att det blir någonting positivt, att det blir en så kort övergång som möjligt, för hade jag stått och snyftat med hen i fem minuter då hade det varit omöjligt för dem sen, eller jag tror att jag hade gjort det omöjligt, jag hade gjort dem en björntjänst.” (Förälder 6)

Även förälder 3 upplevde ett rådgivande stöd av förskolelärarna. Något som hen har uppskattat, mycket på grund av att hen är förstagångsförälder. Dock har hen sållat lite i förskolelärarnas råd. Det som hen tyckt har fungerat bra, det har hen tagit till sig. Det som har fungerat mindre bra har hen struntat i. Om något inte har fungerat har förälder 3 inte heller dragit sig för att tala om detta för förskolelärarna.

”Jag har ju lyssnat på dem också, vad de tycker ibland om X då, och jag har ju tagit till mig av det också i och med att jag är första... Ja, jag har ju bara X. Jag har ju ingen annan... något barn innan och kunnat lära mig från det, så jag har ju lyssnat på vad lärarna har sagt. Det faktiskt, det har varit en stor kunskap. Jag har tagit till mig väldigt mycket, faktiskt.” (...) ”Man får ju testa sig fram. Ibland så när de säger någonting, jag kan inte komma på någonting direkt exempel nu då men, så har man ju testat sig fram. Har de fungerat på deras sätt, så har jag ju..., då är det jättebra i vårt hem också, eller om det inte har fungerat så har man ju fått säga det till dem, men ja, det mesta har faktiskt fungerat som vi har kört, vi har kombinerat.” (Förälder 3)

Som redan nämnt upplevde förälder 1 brister i det känslomässiga stödet i jobbiga situationer. Denna brist inkluderade också det rådgivande stödet. Förälder 1 berättar om bristen av detta stöd i lämningsituationen:

”Jag försökte bolla lite med dem och säga att det är svårt och veta hur man ska säga, ett kort hejdå eller om jag ska lyssna mer på X. Dom ville liksom inte ge några råd.” (Förälder 1)

Kommunikativt stöd

Något som några av föräldrarna även konkret tog upp var, att eftersom kommunikationen hade varit så bra mellan dem och förskolelärarna, upplevdes stödet som bra. Föräldrarna kände sig då lyssnade på och deras initiativ togs tillvara. Jag kommer att berätta mer om föräldrarnas initiativ under temat ”6.2 Föräldrars inflytande”.

På frågan om hur hen upplevde förskolelärarnas stöd, svarar förälder 5:

”Ja, det var ju jättebra för att de kände och frågade också hur jag kände och vi hade kommunikation hela tiden angående X då hur jag upplevde att hen mådde när hen var där. Och... nej, så det var ett samspel hela tiden. Vi kommunicerade hela tiden.” (Förälder 5)

Bra kommunikation är något som även förälder 10 tar upp. Hen säger också att hen fick stöd i att förskolelärarna svarade på hens frågor. Så här uttalar sig hen:

”Man hade ju frågor hela tiden, och det tycker jag är rätt så bra just när man har barn på förskola så blir det ju att man har ju hela tiden kommunikation, varje dag så har man ju kommunikation om hur det har gått och... Sen så hade jag ju kanske extremt mycket i och med att det... ja. Nej men jag... och de var öppna mot mina frågor och sådär, de kunde typ mina frågor utantill när jag kom så de liksom hade den här... ja, de hade jättebra överlämningar varje dag och sådär. Så man kände liksom aldrig att man, jag funderade aldrig på hur det går egentligen för jag hade kontroll på det”. (Förälder 10)

Även förälder 4 trycker på det goda kommunikativa stödet hen har känt under inskolningen:

Vi pratar ofta och vi har gemensamma mål för dom (hens barn), så vi samarbetar.” (Förälder 4)

Förälder 8 uttrycker sig såhär:

”Dom var tillmötesgående och lyssnade.” (Förälder 8)

Förälder 1 upplevde dock en brist i det kommunikativa stödet.

”Det är skönt och veta om när jag kom på eftermiddagen och frågade hur de varit och allting varit bra. Men jag ville kanske också veta det som kanske gått dåligt. Men jag vet någonstans att det vill man kanske inte som förskolelärare berätta, det som gått dåligt. Nej, men det blir som en slags stämpel att då är man dålig förskolelärare. Fast det hade känts skönt, att det var ärligt och man får veta det också. Samtidigt så kanske det inte hade gått dåligt någonting, men osäkerheten fanns där ändå. X ville inte prata om det så det var svårt. Jag försökte luska flera gånger i varför hen inte trivdes där. Det ville inte hen berätta. Då fick man ju bara gissa helt enkelt och förskoleläraren sa att allt hade gått bra. Och hen sa ju själv att hen längtade jättemycket efter mig hela tiden, medans förskoleläraren sa att hen, ja, lekte. Det är svårt att se vem som hade rätt där då.” (Förälder 1)

Förälder 3 har erfarenhet av inskolningar vid två förskolor. Föräldern upplever att kommunikationen på nuvarande förskola är bättre än på den förra. Trots att förskolelärarna på båda förskolorna svarade på hens frågor, och även tog tid på sig att kolla upp svar de inte visste på rak arm, beskriver hen att hen fått bättre respons på nuvarande förskola. Såhär uttrycker hen sig:

”Här har jag fått mer respons och, ja, så. Jag har fått bättre kontakt med personalen här. Jag tycker de har varit väldigt tillmötesgående här. Bättre än det var som sagt på (förra förskolans namn)” (Förälder 3)

Känsla av stöd förankrat i förskolelärarnas professionalitet

Känslan av stöd förankrat i förskolelärarnas professionalitet var också något som föräldrarna tog upp, både dolt mellan raderna och i konkreta uttalanden. Fyra av föräldrarna gör uttalanden som konkret kan kopplas till att förskolelärarnas professionalitet gjorde dem trygga, och gav dem en känsla av stöd.

Förälder 2 uttrycker sig:

”Det gick väldigt bra faktiskt. Dom var väldigt, vad ska jag säga, duktiga.” (Förälder 2)

Förälder 6 går in på ämnet lite mer ingående:

”Stödet var väl bra, det första som de gjorde var en rundvandring så man fick se lokalerna och förstå lite vad de gör för någonting. Sedan en beskrivning av vad de gör på dagarna hur de lägger upp sitt arbete och sådär. Den förklaringen eller beskrivningen som de gjorde, den kändes väldigt trovärdig. Det kändes att de var pedagoger och det är viktigt för min del. Jag tycker de är oerhört professionella där uppe och det känns bra” (Förälder 6)

Hen går vidare med att poängtera att hen aldrig behövde känna att barnet blev ledsen på grund av brister i den inre eller yttre förskolemiljön.

”...hen är ju inte ledsen på grund av det arbete de gör eller miljön så att säga, utan hen är ju ledsen för att hen tappar mig ur sikte, att jag går så att säga.” (Förälder 6)

Förälder 6 fortsätter även sitt resonemang med att förklara att förskolelärarna var duktiga på att förklara för hen om barngruppens betydelse för det enskilda barnet, vikten av barnens sociala samspel och att ”viss uppfostran gör de andra barnen”. Även här kände föräldern sig trygg med förskolelärarnas professionalitet:

”Sen fanns det väl saker och ting som jag inte riktigt förstod från början, att så här ska det vara för att det ska fungera med alla barnen. Det beskrev de väl lite efterhand att de rutiner som finns där finns av en anledning, för att det ska funka för alla barnen. Och en del av, vad ska man säga, en del av uppfostran gör faktiskt inte förskoleläraren utan en del av uppfostran gör faktiskt barnen mellan varandra så att säga och lär varandra saker och så. Och det riktigt... det hade väl kanske inte jag riktigt klurat innan så hade de inte berättat det för mig så hade jag nog aldrig klurat ut det själv så att säga. Alltså, när jag lämnade honom första dagen som jag var med så kände jag väl det att de andra barnen fick ta över väldigt snabbt när vi var ute till exempel. Alla barnen lekte ju med varandra ute och man kände väl det att förskolelärarna skulle liksom göra mer, men de fanns ju liksom i bakgrunden och styrde upp det som hände, och det var ju deras roll, som en del av... och det var väl egentligen det som de beskrev, eller lade lite mer tid på att beskriva. De gör inte allt arbete utan mycket av det som, när barnen liksom är ute, så är det ju faktiskt interaktionen med de andra barnen som är det viktiga. Så det var väl lite det som... Förskolelärarna är inte upptagna med mitt barn hela tiden.” (Förälder 6)

Förälder 7 svarar på frågan ”Hur var ditt första intryck av personalen?” med orden:

”Också väldigt bra, hon som... våran inskolningsfröken, hon började också i samma veva, som vi fick då. Hon har ju varit en väldig trygghet för oss. Så att det måste jag säga, jag är nöjd med avdelningen och sådär.” (Förälder 7)

Även förälder 5 gör ett uttalande som kan kopplas till stöd och trygghet i förskolelärarnas professionalitet. Hen poängterar förskolelärarnas professionalitet i samspelet med barnen:

”Jättebra med en gång, det var... just denna avdelning där X blev inskolad där var fröknarna... de var väldigt goa med barnen, de kramades och hälsade och såg barnen, de satte sig på huk och såg barnen i ögonen och ja, en jättefin relation till barnen. Det var jättefin personal.” (Förälder 5)

Barnet får stöd – föräldrarna får stöd

Något som kan uttydas mellan raderna på samtliga intervjuer är att om barnet får stöd och känner sig tryggt, känner även föräldrarna att de får stöd och trygghet. Vissa föräldrar har

poängterat detta lite extra. Ett exempel är förälder 5:s uttalande från föregående stycke. Detta kan kopplas till förskolelärares professionalitet, men även till att barnet får stöd.

Även förälder 10 trycker på detta faktum. Detta kan jag uttyda i ett uttalande av hen som jag har tagit upp innan:

”Ja, och de har verkligen tagit hens personlighet och gjort det liksom så att det är bra för hen, fastän det har varit tufft.” (Förälder 10)

Förälder 7 beskriver att stödet har varit bra just på grund av den här lyhördheten hos förskolelärares angående barnets behov:

”Ja men det var bra för det var väl 3:e eller 4:e dagen så ramlade X och slog sig och då ringde de direkt och jag fick komma och hämta hen, men då hade hen ju lugnat ner sig och så, men det kändes ändå som att de tog det väldigt försiktigt och sådär.” (Förälder 7)

Förälder 3 har, som tidigare nämnts, erfarenheter av inskolningar vid två förskolor. Här beskriver hen brister i den första förskolans stöd till barnet:

”Jag tyckte inte att det tog hand om X på det sättet, hen kom inte riktigt in i gruppen. Så man fick ju väldigt mycket ta hand om sitt barn de två första, eller första veckan i alla fall. Sen så var det ju mer att man lämnade hen. Så... ja. Men jag tror att det var för att hen, hen kände sig inte helt hundra där heller. Hen sprang ju aldrig in så fort man kom, hen stannade ofta vid en och var lite avvaktande. Det var ju egentligen att de skulle försöka få in hen mer och mer i gruppen men hen tydde ju sig väldigt mycket till mig. Hen är ju väldigt knuten till mig också, så det kan ju ha varit lite grann av det, av den anledningen också.” (Förälder 3)

Föräldrarna har gjort flera uttalanden om förskolelärares stöd till barnen, särskilt i de fall då barnen behöver extra stöd av olika anledningar. Jag har valt att lägga dessa under ”6.2 Föräldrars inflytande”.

Sammanfattningsvis kan jag se att föräldrarnas behov i de flesta fall har visat sig generera det stöd de efterfrågar. Föräldrarna i min undersökning både liknar varandra i sina behov, samt har olika behov. Därför har de lagt märke till vissa aspekter av stöd under inskolningen, de har lagt märke till antingen tillgången till eller bristen på just det stöd de vill ha.

6.2 Föräldrarnas inflytande

Det har visat sig vara som så, föga förvånade egentligen, att om barnets behov av stöd uppfylls, känner ofta föräldern att dennes behov av stöd uppfylls. Barnets behov uppfylls dels genom förskolelärares professionalitet, och dels genom att föräldrarna får säga till om vad de tycker att barnet/familjen/de själva behöver. Detta har vissa föräldrar i undersökningen gjort. Andra har mer lutat sig tillbaka och ”överlämnat makten” till förskolelärares. Detta blir relevant när vi talar om det inflytande föräldrarna har över situationen.

Samtliga föräldrar i undersökningen har känt att förskolelärares delade tanken att det är föräldern som känner sitt barn bäst i grunden. Samtliga föräldrar uppger även att de, på ett eller annat vis, har blivit lyssnade på under inskolningen. Graden av detta har självklart varierat. Något som har varierat är även till vilken grad föräldrarna själva har önskat att få göra sina röster hörda.

Lyssnandet är även ömsesidigt. Förälder 3 berättar rätt och slätt:

”De lyssnar ju på vad jag säger, och även jag lyssnar på dem.” (Förälder 3)

Som sagt under ”Kommunikativt stöd” känner många föräldrar att förskolelärarna i stort sett samspelar och samarbetar med dem. Vikten av att förskolelärarna lyssnar på de särskilda behoven en förälder kan ha för sitt barn, sig själv eller övriga familjen, har faktiskt samtliga föräldrar i undersökningen tagit upp. Dessa behov kunde vara kopplade till barnet. Det kunde vara att ett barn inte behövde äta om hen inte ville det. Detta fick gehör. Det kunde vara att ett barn behövde kontrolleras i sitt matintag för att inte må illa efteråt. Detta fick gehör. Det kunde vara att ett barn behövde sova en kortare stund på dagen för att kunna varva ner till kvällen. Detta fick gehör. Det kunde vara att föräldern uppmärksammade att barnet hade smutsig blöja när hen hämtade hen, och att detta måste åtgärdas. Detta fick gehör. I två av fallen uttryckte föräldrarna att de önskade att barnet sov ute i vagnen. I det ena fallet kunde detta önskemål uppfyllas. Dock blev det aldrig aktuellt, barnet kunde somna inne, och föräldern var nöjd med detta. Det andra fallet var lite mer komplicerat:

”I början lyssnade dom, sen tog dom... körde lite eget, men i början så lyssnade dom ju till vad jag hade att säga och önskemål. Men sen... Jag har alltid haft X sovandes ute i vagnen men det tog de ifrån hen och började ha hen inne sovandes på madrass och det tyckte jag var lite synd. Det vet jag inte vad exakt, om det hade med personalbrist att de behövde dela upp för att kunna hinna med att ta rast och sånt efter maten eller, men... ja. Så det var lite synd, för att hen sov sämre efter det. Så att ja, det var väl en grej i alla fall som jag tyckte var lite synd” (...)”Jag hade med egen vagn. Och sen så sa dom att det finns en vagn till övers så jag behöver inte ta med vagnen varje dag. Och så... sen så tänkte jag ju inte mer på det, och sen så var det vid något tillfälle som dom sa det ”ja X gick in och somnade själv eller hur det nu var, det var då jag fick reda på att hen... ja... dom hade inte berättat för mig att dom hade börjat låta hen sova inne... Så då var det ju redan en ny rutin för hen att göra det och det hade man ju ändå märkt på hen, för hen sover på ett helt annat sätt när hen sover ute, så att... ja, då förstod jag varför sen.” (Förälder 8)

Förälder 3 beskriver att hen upplevt en skillnad i sitt inflytande på den nuvarande förskolan gentemot den förra. Då hens barn har ett särskilt behov av att ha tillgång till vatten, har hen tryckt på detta på båda förskolorna. På första förskolan fick detta inte gehör, men på den nuvarande förskolan fick det gehör:

”Jag har fått det stöd jag ville ha här, men inte på förskola 1. I och med att vi har, X har... då hen har lite problem med sin mage och det påpekade vi hela tiden på förskola 1, att hen måste ha tillgång till vatten. Hen måste dricka vatten när hen själv säger till om det och på förskola 1 märkte vi ingen..., hen hade inte fått dricka någonting ur den flaskan vi hade med oss. Sen vet jag ju inte om hen fått dricka ur glas eller någonting under dagen, men ehmm, för det märkte jag att så fort vi kom hem så drack hen som en häst. Medans här, så verkligen, här får hen dricka vad jag märkt i alla fall, även på flaskan.” (Förälder 3)

Förälder 3 fick även gehör på sin nuvarande förskola om att korta ner inskolningsperioden.

Något som två av föräldrarna tar upp är behovet av en barnsäker miljö. Förälder 4 påtalade att det fanns många smådelar som barnet kunde stoppa i munnen, och förskolelärarna plockade bort dessa. Förälder 6 påtalade bristen på kontaktskydd i eluttagen:

”Jag frågade faktiskt varför de inte hade några sådana här ”piller-säkra” eluttag. Och där fick jag faktiskt svar som jag vart, som jag var lite rädd för. Dom sa det att chansen att ett barn ska kunna pilla in någonting i bägge eluttagen samtidigt är ganska liten. Ja, chansen kanske är liten men konsekvensen om det är så att de gör det är väldigt stor, då kände jag att det kanske är bättre om

man hade sådana pluggar i eluttagen. Så där vart jag lite rädd eller besviken på hur de agerade, men annars så tycker jag att det funkade väldigt bra.” (Förälder 6)

Tre av föräldrarna påtalade att de hade inflytande över vilka tider de lämnade och hämtade sitt barn. Förälder 1 upplevde ett stöd i att hen kunde anpassa sitt barns tider utifrån syskonets sovtider. Förälder 5 talar om att hen fick lov att anpassa tiderna efter sina egna behov i samband med sjukdom. Förälder 10 berättar att tiderna har kunnat anpassas till barnets behov. Då barnet lättare slår sig in i gruppen när hen kommer tidigare till förskolan, har föräldern kunnat lämna och hämta andra tider än vad man vanligast gör med ett ”femtontimmarsbarn”. Detta upplever förälder 10 som mycket positivt.

Förälder 4 känner att hen i de flesta fallen blev lyssnad på. Dock upplevde hen att förskolelärarna tog saken i egna händer vid två speciella tillfällen. Det ena handlade om att barnet har behov av att sova två gånger under dagen. Förskolelärarna hade, utan att fråga föräldern, valt att hoppa över den första vilan. Detta var föräldern missnöjd med, eftersom det fick konsekvenser för hur barnet sov hemma sedan. Förälder 4 frågade även om det fanns möjlighet att låta barnet vara mer på förskolan. Även detta fick avslag.

När jag ställde frågan ”Hur upplevde du din makt över situationen i förhållande till personalen?” var tre av föräldrarnas reaktion att frågan inte kändes relevant, i alla fall inte som någon slags maktbalans mellan dem och förskolelärarna. Förälder 5 uttrycker sig särskilt träffande i frågan:

”Ja, alltså någon makt eller så... Det ordet känns inte aktuellt, i och med att kommunikationen har varit så jättebra hela tiden så har det ju vart, så har det funkade jättebra.” (Förälder 5)

Förälder 10 uttrycker:

”Nej jag kände nog inte att jag behövde kämpa för att, öh, få fram min åsikt eller vilja eller så, utan... jag tyckte att det var ett bra förhållningssätt, och jag behövde inte ha någon maktstrid heller.” (Förälder 10)

Förälder 1 tycker även hen att denna dimension av maktstrid aldrig blev relevant:

”Min makt..? Alltså det förutsätter ju nästan att jag skulle haft någon slags konflikt tänker jag.” (Förälder 1)

Något som förälder 1 däremot poängterar när det gäller makt i situationen är att man som förälder ska kunna släppa lite av sin makt i form av auktoritet över barnet till förskolelärarna.

”Det är ju en ganska knepig situation med barnet. De på något sätt ska... det är svårt att förklara... att ta över auktoriteten från mig fast ändå inte. Att hen ska lyssna på fröknarna inte bara lyssna på mig. Så att man försöker överlåta, ”nu lyssnar du på fröken istället”. Det kanske känns bra att jag som förälder, att det är jag som ger den makten till förskoleläraren då. Att du får lov att säga till mitt barn att ta på sig jackan. För att annars kan det vara knepigt för X att det kommer en helt främmande människa och säger att hen måste ta på sig någonting eller göra någonting. Men om man har berättat för hen att det är okej att någon annan tar över den auktoriteten.” (Förälder 1)

Detta är även något som förälder 9 pekar på:

”Det är ju svårt för man ska släppa det lite grann. Lite så man ska ju släppa det och låta dom ta över. Det är svårt, men jag tyckte ändå alltså, det gick ju bra i stora hela.” (Förälder 9)

Föräldrarna kunde också se det som att de överlämnade makten över hela förskolesituationen till förskolelärarna. Detta tycks vara ett aktivt val. Förälder 2 upplevde att hen kunde luta sig tillbaka, eftersom hen var förstagångsförälder samt att förskolelärarna var väldigt professionella:

”Ja nä det är klart att man är lite nervös när det är första barnet..så att man har inga förväntningar eller nånting på hur det ska funka..Så jag bara körde på deras race. Det funkade.” (Förälder 2)

Både förälder 10 och 6 trycker på, att eftersom de inte kan veta hur barnet är i förskolesituationen i förhållande till hur det är hemma, överlät de makten till förskolelärarna. Förälder 10 berättar:

”Nja, alltså självklart, självklart så tyckte de att jag visste bäst, men i och med att jag inte visste hur hen funkade i grupsituationen, i och med att jag inte var där, så litade jag på dem liksom. Sen så är det klart att jag sa att: ”Nej, men hen tycker inte om den maträtten” eller ”nä det är inte så konstigt för det gör hen inte hemma heller” så... men, men jag vet ju ännu inte idag liksom hur hen är när jag inte är där liksom. Det vet man ju inte. Så jag överlät det helt till dem faktiskt, vad de tyckte... För i och med att jag inte var där hela tiden så visste inte jag vad hen klarade av och inte klarade av och sådär. Så att de fick bestämma allting och jag sa att jag fixar med jobb efter det. Så att de fick styra och ställa och berätta hur länge hen skulle vara där och... de ringde mig ibland att jag skulle komma hämta och sådär. Så att de... nej, jag lämnade över det till dem.” (Förälder 10)

Förälder 6 har liknande tankar. Dels kände hen, som vi sett tidigare, att hen ville få stöd i att hjälpa förskolelärarna i inskolningen av hens barn, och dels säger hen såhär:

”Jag vet faktiskt inte, jag var mer intresserad av att titta, liksom hur de tänkte och agerade så att jag förstår vad de håller på med på dagarna, än att lära ut liksom eller prata om vad vi gör hur jag tycker att X funkar bäst så att säga, hur hen är när jag håller hen eller matar hen eller byter på hen, det är ju en helt annan sak än när de gör det, så att säga.” (Förälder 6)

Förälder 1 tycker att hen har fått utrymme i sina egna initiativ då hen aktivt tog del av barnets inskolning:

”Som förälder, att jag lotsar in mitt barn i förskoleverksamheten, så att säga. Att jag visade på att här brukar dom byta blöjor och så vidare, det som pedagogen brukar säga. Eller att jag först frågade pedagogen hur gör man sen så upprepade jag det före pedagogen, om du förstår. Så att, nu brukar de gå ut klockan tio, så sa jag det i förväg till X... jag kände att för X skull så kunde jag, så gjorde jag det. Det kändes tryggare att jag som mamma visade hur det går till på en förskola. så det, formade det kanske lite så som mitt eget sätt. Fast, det... ja så ändå som dom ville ha det. Och ja, dom tyckte att det var bra kanske... det var positivt, upplevde jag... möjligen blev dom lite nervösa.” (Förälder 1)

Förälder 7 trycker på att hen känner att hen har makt i situationen på grund av att hen kan framföra en åsikt och personalen lyssnar på hen och åtgärdar situationen. Även förälder 4 känner sig lyssnad på.

Sammanfattningsvis kände sig föräldrarna lyssnade på för det mesta, dock inte i alla situationer. Överlag har de dock en positiv syn på maktbalansen mellan sig själva och förskolelärarna. Ofta såg de sig själva som den som släppte makten till förskoleläraren på ett eller annat sätt.

6.3 Stärkt föräldraroll

Hälften av föräldrarna i undersökningen (fem av tio) svarade att de varken hade blivit stärkta eller försvagade som föräldrar under inskolningen. Jag låter förälder 7 tala för alla dessa fem som uttryckt sig likartat:

”Nja stärkt kan jag inte säga, varken eller, alltså de har ju inte påverkat mig så. Det kan jag inte säga.” (Förälder 7)

Två av föräldrarna nämner att de blivit stärkta då förskolelärarna talat väl om deras barn. Förälder 1 säger:

”Ja, så sätt får man ju mycket positivt från förskolelärarna, det är ju alltid roligt att höra att man har ett snällt barn eller ett barn som... ja som de gillar och sådär. De blir man ju stärkt av kanske då. Det mycket att, ja, att det funkar helt enkelt.” (Förälder 1)

Förälder 6 har liknande tankar:

”Fast det, ja, men det tror jag. För de på ett eller annat sätt hyllade... men det vet man inte om de gör med alla barn, men de liksom hyllade ju barnet på grund av att de berättade att hen är duktig, att hen liksom lär sig saker snabbt och det ena med det andra... men det kan ju inte jag säga om det är specifikt för X eller om det är så med alla barn, om du förstår vad jag menar.” (Förälder 6)

Förälder 5 känner sig stärkt på grund av den tillit som förskolelärarna visade hen som förälder. Detta upplevde hen under den för undersökningen aktuella inskolningen. Dock kände hen sig inte lyssnad på under tidigare inskolningarna av de två äldre barnen. Så här uttalar hen sig:

”Ja, det tycker jag väl att jag har blivit. Det har ju full tillit till mig och i och med att de har visat att de är flexibla och kan hjälpa mig på många sätt, så har ju de visat att de litar på mig som förälder.” (...)”Jag tycker ju att det var jättebra så som det var. Just med X så funkade det ju jättebra med bara de här 2 veckorna, men de andra två barnen, med dem så tror jag nog att jag skulle vilja haft mer tid och där kunde jag ju uppleva den här frustrationen över att de inte lyssnade på mig. De kunde ringa till mig på dagarna och säga att vi kan inte hantera ditt barn, och sådana grejer, och då... men då var jag som sagt yngre, nu är det en sladdis jag fått, och då kändes det som att det handlade om min ålder och att jag inte hade någon erfarenhet.” (Förälder 5)

Förälder 3 har också dubbla erfarenheter i ämnet. På den aktuella förskolan känner hen sig stärkt i föräldrarollen. På förra förskolan däremot kände hen att hen inte hade blivit det. Hen uttrycker till och med att risken fanns att hen skulle ha blivit försvagad. Dock blev hen inte det, på grund av att hen är så stark i sig själv, berättar hen.

Även förälder 6 och förälder 5 tar upp att de är starka i sig själva.

Förälder 10 känner sig även hen stärkt i sin föräldraroll.

Sammanfattningsvis är detta att bli stärkt i sin föräldraroll något som föräldrarna ofta inte lagt märke till. När de har gjort det kan detta bero på att förskoleläraren uttalat sig positivt om deras barn eller när de visat tillit till föräldern.

6.4 Föräldrabemötandet

Under denna rubrik har jag kartlagt hur föräldrarna skulle vilja bli bemötta samt inte bli bemötta under inskolningen. Eftersom de ofta ansåg att de blev bra bemötta, frågade jag även om de hade något önskemål om ytterligare stöd under inskolningen. Intervjuszvaren på dessa frågor innefattas även de under denna rubrik.

Önskade förbättringar inom det kommunikativa stödet

Tre av föräldrarna önskar att de hade fått mer tillfällen till öppen kommunikation om hur inskolningen fungerar eller hur dagen har varit. Förälder 4 säger:

”Ja... kanske ett möte. Nu talar dom ju alltid om hur dagen har varit, informellt sådär. Men kanske ett mer formellt möte... alltså dom har ju ett organiserat möte efter inskolningen, kanske en månad, två månader efteråt. Det kanske hade varit bra att ha ett möte också under inskolningen, tänker jag. Med båda föräldrarna.” (Förälder 4)

På frågan om hur hen inte skulle vilja bli bemött svarar förälder 4:

”Om det inte var någon kommunikation.” (Förälder 4)

Förälder 1 poängter också det formella mötets betydelse. Hen menar att det är svårt att prata om allt i hämtnings- och lämningsituationen när barnet hör på, särskilt om man som förälder har någon oro som man vill ta upp med förskolelärarna. Förälder 1 önskar även höra det som har gått mindre bra under dagen, istället för att enbart höra om det som har gått bra.

Förälder 6 menar att det är viktigt att förskolelärarna kommunicerar direkt med båda föräldrarna. Hen trycker på att det inte är säkert att informationen når båda föräldrarna om bara en blir direkt informerad. Även om föräldrarna lever ihop kanske viktig information inte delas på grund av till exempel tidsbrist. Hen menar att tekniska dokumentationsverktyg skulle kunna vara en möjlig lösning på detta.

Föräldern känner sitt barn bäst

Fem av föräldrarna tryckte särskilt på vikten av att förskolelärarna tar hänsyn till att förälder känner sitt barn bäst. Förälder 3 säger såhär:

”De ska ju lära känna barnen och så utefter mitt perspektiv.” (Förälder 3)

Förälder 2 uttalar sig:

”De ska ju ändå gå efter va jag vill att hen ska vara eller vad man säger.” (Förälder 2)

Förälder 9 poängterar hur hen inte skulle vilja bli bemött:

”Det är nog att dom såhär... tror att dom vet mer om ens eget barn, så att det, det tror jag. Men det är ingen som vet det. För det har man ju koll på själv.” (Förälder 9)

Förälder 5 har som tidigare nämnt känt sig lyssnad på under den aktuella inskolningen, där hen kände att hen blev lyssnad på som förälder. Dock var det tvärtom med de äldre barnens inskolning. Därför trycker hen särskilt på vikten av att bli lyssnad på som förälder.

Tidigare nämnt är också att förälder 8 skulle vilja bli mer lyssnad på som förälder med avseende på att hens önskemål om att barnet skulle sova i sin vagn inte beviljades. Hen utvecklar vidare, om hur hen inte skulle vilja bli bemött:

Ja det är ju om dom... om dom skulle ta helt överhand och som man sä... som du sa att dom hade kanske tryckt ner en och nedvärderat en, att man, att dom är utbildade, eller sådär, att dom tror att dom kan mitt barn bättre. Man ska ju gemensamt komma fram till en bra situation för barnet och inte... alltså man ska ju vara lyhörd för varandra också så att... så att det är väl om dom helt hade struntat i vad jag vill och vad jag har för önskemål. Sen kan det ju finnas föräldrar som har helt orimliga önskemål kanske, det vet man ju inte men... man får ju vara lite tillmötesgående mot varandra... så att. Så det är väl det jag kan tänka att, att dom inte hade lyssnat och bara kört över en. (Förälder 8)

Här känner jag dock att intervjuareffekten kan ha satt sina spår, se under metod.

Det första bemötandet samt det dagliga

Fyra av föräldrarna trycker på vikten av att bli väl mottagen. Förälder 1 berättar:

”Och inskolningen var också, det stod välkommen X på anslagstavlan när vi kom in och... De hade ju förberett allting för hens ankomst, det kändes ju väldigt välkomnande. Att det fanns en plats för X där det stod hens namn och så. Att de andra barnen hade väntat på hen.” (Förälder 1)

Förälder 7 har inte samma positiva första intryck:

”Första dagen, andra dagen var det nog, när de hade ansiktsmålning och det kom liksom tre spöken mot X. Det kändes som att det kanske de inte hade behövt göra under inskolningen. Så det var väl första intrycket liksom, att oj hur tänkte de där. Men annars så... ja har det gått bra.” (Förälder 7)

Förälder 6 har, som tidigare nämnt, positiva erfarenheter från första mötet med förskoleverksamheten. Detta är något hen verkligen skulle sakna om det uteblev:

”Hade de inte visat mig runt i lokalerna och visat vad syftet är med varje del och varje sak som de gör och berättat liksom hur de förklarar, då hade jag nog verkligen saknat det. Så den informationen man fick var bra och jag skulle nog inte vilja att de utelämnade det, så att säga. Det sämsta som jag kan tänka mig det är ju att de förvarar X under den tiden som (sambons namn) och jag är på jobbet, men man får ju känslan av det i alla fall att de försöker att utveckla och att de har en pedagogik, som i mångt och mycket går ut på liksom att lära det sociala spelet.” (Förälder 6)

Förälder 3 har både positiva och negativa erfarenheter om det *dagliga* bemötandet vid lämningen:

”Ja tycker det... Jag har fått det bästa intrycket härifrån på förskola 2, i alla fall med bemötandet och så med personalen. För förskola 1 det var inte..., jag tyckte inte alls om det. Det engagerade inte sig direkt i... när man kom till exempel, mer än... de tog knappt emot barnen, man fick gå in på själva förskolan där. Här möter de en i korridoren, ja kapprummet, så ja. Jag tycker bättre om här.” (Förälder 3)

Något som två av föräldrarna även tog upp var oviljan av att möta otrevlig personal. Förälder 3 säger:

”Otrevlig personal kanske man inte vill möta.” (Förälder 3)

Förälder 2 har erfarenhet av detta, och berättar:

”Ja, så var det ju hen där som skötte det mindre bra men hen är ju borta nu. Hen tyckte väl lite... hen tyckte väl mest att X var en jobbig unge. Men alla småbarn är ju jobbiga. Hen hade ju dom minsta eller vad man ska säga... jag kände bara att hen var lite anti sådär... men att, är man dagispersonal så ska man ju kunna hantera det också.” (Förälder 2)

Omhändertagandet av barnet

Som tidigare nämnt känner sig föräldern bra bemött när barnet blir bra bemött. Detta har 6 av föräldrarna särskilt tagit upp under dessa intervjufrågor.

Som vi redan har sett under förra rubriken, känner förälder 6 att ett skräckscenario hade varit att förskolan bara skulle utgöra någon slags förvaring av hens barn.

Förälder 7 har liknande tankar:

”Ja men det skulle väl vara det att man kommer dit och hen sitter och gråter i något hörn eller liksom att hen... man undrar liksom jaha, var är fröken nu då? Att de inte har tiden helt enkelt, att de inte engagerar sig för det barnet. Det hade väl inte varit så roligt.” (Förälder 7)

Vidare talar förälder 7 om sin önskan att det var mer fokus på barnet under inskolningen, till exempel genom att barnen skolades in ett i taget, eller att personalstyrkan blev förstärkt under inskolningarna.

Liknande är något som förälder 1 tar upp; en önskan om att förskolelärarna skulle lägga mer energi på de nyinskolade barnen, då de, även efter inskolningen, inte är riktigt färdiginskolade än:

”Återigen det är väl lite när det dippade där efter ett par veckor, då hade jag kanske velat ha mer stöttning. Man blev väldigt osäker, gör jag rätt grej för hen? Särskilt nu när jag är hemma. Kör iväg hen grätandes och... Då hade man kanske velat ha mer stöttning, eller att de kanske la mer krut.” (Förälder 1)

Hen preciserar ytterligare:

”Ja, att det blir en dipp där efter några veckor. Då blir det liksom en vardag, då är det inte lika spännande längre att gå dit. Så att det är egentligen då man kanske ska lägga energi på dom nya barnen. Tror jag.” (Förälder 1)

Förälder 10 talar om vikten av att hen som förälder ska kunna känna sig trygg med att förskolelärarna tar hand om hens barn:

”Oj skräckscenariot hade nog varit att jag inte kände mig trygg med personalen. Skräckscenariot alltså med lämning och grin och allt var det nu var det kände jag... men så länge jag kände att jag var trygg med personalen så, så hade inte jag några problem men... så skräckscenariot hade nog varit att jag kände att dom här..dom här funkar inte, så. Det hade varit min skräck, så.” (Förälder 10)

Både förälder 5 och förälder 6 talar om hur de skulle vilja bli bemötta/inte bemötta vid lämningen ifall barnet är ledset. Här skiljer sig dock deras tankar åt. Förälder 6 vill att pedagogerna bryter gråten, men förälder 5 poängterar att barnet bör få gråta av sig.

Sammanfattningsvis har föräldrarna åsikter om hur de vill bli bemötta inom områdena kommunikation, föräldrarnas egen kunskap om barnet, omhändertagandet av barnet samt i hur de som föräldrar blir bemötta i verksamheten, båda första gången och det dagliga.

7. Diskussion

Till att börja med måste jag säga att det resultat som framkommit i denna undersökning har varit övervägande positivt. Det har lite grann förvånat mig, då jag gick in i undersökningen i tron om att de flesta föräldrar var missnöjda med sina barns inskolningar. Men jag har fått omvärdera min kunskap till följd av denna undersökning. Undersökningen visar att föräldrarna i stort sett är nöjda med det stöd de får av förskolelärarna, samt upplever ett bra samarbete. Detta tyder på att förskolelärarna i de flesta fall agerar väldigt professionellt och jobbar mot läroplanens mål under relationen förskola – hem.

För att få en enkel och tydlig struktur under avsnittet diskussion har jag valt att strukturera upp texten utifrån samma teman som under resultat. Precis som jag påpekade under resultat kommer frågorna att flyta in i varandra lite grann. De är alla delar utav samma helhet, och är på så vis tätt sammanlänkade. Det är inte säkert att föräldrarnas och dylikt kommer att dyka upp under samma problemfråga här som under resultat, detta för att texten ska hänga samman bättre.

Innan vi går in under de respektive delrubrikerna ska vi fräscha upp minnet av vad föräldrastöd innebär. Vi ska åter ta en titt på (SOU:1997:161):s definition av begreppet:

”Föräldrastöd innebär ett stöd till föräldrarna med respekt för deras integritet, kompetens och förmåga att ta ansvar. Syftet är att stärka föräldrarnas ansvar och roll som fostrare samt att ge ökade förutsättningar för var och en att finna och utveckla sin föräldraroll.” (s. 49).

Jag anser att, i de flesta fall och på de flesta punkter, har denna definition efterföljts, åtminstone utifrån föräldrarnas upplevelse. Förskolelärarna har respekterat föräldern som den som känner sitt barn bäst, och som en person som handlar utifrån barnets bästa. Föräldrarna också har blivit stärkta, eller i alla fall förblivit starka.

7.1 Olika typer av föräldrastöd

Hur föräldrastödet upplevs har visats sig delvis bero på föräldrarnas *behov* av ett specifikt stöd. Detta gäller både efterfrågan och om det finns tillgång eller inte tillgång på det specifika stödet.

Föräldrarna visade sig själva vara benägna att se sina egna behov, vilket stämmer överens med den människosyn som kan skönjas som en förutsättning inom empowerment (Askheim & Starrin, 2007, s. 12).

(SOU:1997:161) har lärt oss att experterna (i detta fall förskolelärarna) ska visa på det spektra av stöd som kan erbjudas, och därefter låta föräldrarna välja stöd utifrån sina egna behov (s. 65). Har detta uppfyllts? Av min undersökning framgår tyvärr inte om

förskolelärarna har visat föräldern på alla typer av stöd denne kan tänkas vilja ha. Något som jag mer frimodigt kan spekulera i är om föräldrarna har tillåts välja den typ av stöd de ville ha. I de flesta fall tycks detta har uppfyllts. Kanske kan det vara så att föräldrarna helt enkelt har *lagt märke* till det stöd som passat dem, och dess eventuella tillgång. Så tycks i alla fall vara fallet med förälder 4 och förälder 6. Båda dessa föräldrar kände, som framgår av resultatet aldrig något behov av känslomässigt stöd. Det stöd de efterfrågade var istället det rådgivande stödet. Här kan jag se att föräldrarna visste att känslomässigt stöd kunde ges, men att de valde att avböja detta stöd. Så i dessa båda fall tycks förskolelärarna gjort föräldrarna medvetna om att de kan få olika sorters stöd.

Förälder 1 var, som bekant, inte helt nöjd med det stöd som erbjöds hen. Hen kände brister både i det känslomässiga, rådgivande och kommunikativa stödet. Alla dessa typer av stöd efterfrågade hen. Här har förälder 1 *lagt märke* till brister i föräldrastödet under inskolningen. Förälder 8, däremot, kände inte att det fanns några speciella brister i föräldrastödet. Kanske berodde det på att inskolningen i förälder 8:s fall gick så bra och att hen inte efterfrågade något särskilt stöd? För förälder 1 var, vilket vi kan uttyda av resultatet, situationen lite mer komplex. Dock ska jag inte dra några förhastade slutsatser om att upplevelsen av stödet påverkas av hur barnet responderar på inskolningen. Detta av två anledningar. I Förälder 1:s fall försenades det, för inskolningen, formella mötet på grund av organisatoriska problem. Hen nämner själv att upplevelsen av stödet kanske hade sett annorlunda ut om mötet hade hållits i rätt tid. Förälder 10, vars barn också hade det kämpigt under inskolningen, upplevde att förskolelärarna svarade positivt på hans behov av stöd.

Då (SOU:1997:161), med hjälp av forskning, har kommit fram till vad föräldrar kan tänka sig ha för olika behov(se under avsnittet tidigare forskning) ska jag använda mig av detta för att strukturera upp texten lite grann (s. 116-117). De olika behoven kommer att utgöra följande delrubriker.

7.1.1 Samtal om barnets behov, utveckling och trivsel

Detta behov, som (SOU 1997:161) behandlar (s. 116-117) handlar i mångt och mycket om en bra kommunikation mellan föräldrar och förskolelärare. Det handlar således om de typer av stöd som jag i resultatet kunde uttyda att föräldrarna ville ha, det vill säga det känslomässiga stödet, det rådgivande stödet, det kommunikativa stödet, känslan av stöd förankrat i förskolelärarnas professionalitet samt stödet föräldern känner när barnet får stöd (Det sistnämnda kommer jag dock att ta upp under en annan rubrik). Föräldrarna i min undersökning har således bekräftat det som (SOU:1997:161) har kommit fram till att föräldrastöd handlar om.

Känslomässigt stöd

Det känslomässiga stödet kan ses som en del i empowerment som liberal styrningsstrategi. Föräldrarna ska här få verktyg att kämpa sig upp från den maktlösa situation de upplever (Askheim, 2007, s. 29). Maktlöshet kan upplevas när barnet inte svarar positivt på inskolningen. Denna maktlöshet beskriver förälder 1 och 10 i sina intervjuer. Förälder 10 får verktyg i form av känslomässigt stöd, för att kämpa sig upp ur sin känsla av maktlöshet. Förälder 1 erbjuds inte på samma sätt dessa verktyg. Även om föräldrarnas respektive barn kanske hade det lika kämpigt under inskolningen, fick förälder 10 verktyg av förskolelärarna att bättre klara av situationen. Här märker vi hur viktigt det således är att som förskolelärare ge föräldern det känslomässiga stödet när det efterfrågas, och vägleda föräldern med hjälp av sin kompetens (Askheim, 2007, s. 29).

Altmann (2007) talar som bekant om att experten, med sin utbildning och erfarenhet, har verktyg i att definiera om individen har något problem och hur det ska lösas. Detta leder till makt för experten (s. 180-181). Detta var dock ingenting som jag kunde se att de för undersökningen berörda föräldrarna störde sig på.

När föräldrarna fick stöd, utgick stödet naturligtvis utifrån förskolelärares kunskaper, konstigt vore väl annars. Eftersom föräldrarna uppskattade det stöd de fick, utgår jag ifrån att de inte kände att maktbalansen var obekvämt på något sätt. Snarare upplevs detta, att förskolelärare har dessa verktyg, som positivt. Ett exempel på detta är förälder 9 som får hjälp med att ”släppa taget” om sitt barn. Förskolelärarna noterade att hen hade problem på detta område, och gav hen det stöd som behövdes, vilket uppskattades av föräldern. Kanske stödet uppskattades för att föräldern efterfrågade det? Kanske utgången hade blivit en annan om föräldern kände sig påtvingad ett stöd hen inte efterfrågade? (SOU 1997:161, s. 65).

Rådgivande stöd

(SOU:1997:161) talar om att experten ska lita på föräldrarnas kompetens att själv avgöra vilket stöd hen behöver. Detta gör att experten blir en rådgivare, som ska finnas där när föräldrarna vill ha stöd och svar på sina frågor (s. 65). Detta har förälder 3, förälder 4 och 6 upplevt. Dessa föräldrar har aktivt efterfrågat och valt det rådgivande stödet, och fick det också. Annat stöd, så som det känslomässiga, har föräldrarna 4 och 6 valt bort, och inte heller blivit påtvingade av förskolelärarna. Jag kommer att diskutera mer kring förälder 6:s behov av det rådgivande stödet under huvudrubriken ”Föräldrars inflytande.”

Förälder 3 uppger att hen har efterfrågat råd. Av de råd som hen fick följde hen vissa, och förkastade andra. Hen berättade även för förskolelärarna vilka råd som fungerade respektive inte fungerade. Jag kan här se en parallell till det som tas upp i (SOU:1997:161), att dagens föräldrar har svårt att ta till sig information som de inte efterfrågar och att expertens uppgift således blir att visa på bredd på det stöd som kan ges (s. 64). Förälder 3 har här bekräftat att detta har inträffat. Att förälder 3 kände sig fri att förkasta vissa råd, tyder även på isärhållandets princip inte rådde. Jag kan inte se, utifrån förälder 3:s uttalanden att förskolelärarna ”sällan reflekterade över att det fanns några sprickor i deras omdömen och att de därför höll föräldrarna på ett behörigt avstånd.” (Eriksson, 2004, s. 33). Utifrån samma exempel kan jag även uttyda att förälder 3 tycker sig vara i en bekväm roll som förälder, då hen frimodigt kan prata med förskolelärarna på detta sätt. Hen känner sig inte mindrevärdig experten, och kan således kritisera denne. Hen känner att hens föräldrakompetens duger. Här blir det således tvärtom än vad Altmann (2007) menar när hon skriver att föräldrarnas kompetens ofta får stryka på foten till förmån för expertens kompetens (s. 180-181).

Kommunikativt stöd

Förälder 5 är nöjd med det kommunikativa stödet, iallafall vad jag kan utläsa av den aktuella intervjun, då hen säger:

”Ja, det var ju jättebra för att de kände och frågade också hur jag kände och vi hade kommunikation hela tiden angående X då hur jag upplevde att hen mådde när hen var där. Och... nej, så det var ett samspel hela tiden. Vi kommunicerade hela tiden.” (Förälder 5)

Av detta uttalande från förälder 5 kan jag utläsa att föräldern upplever ett samskapande mellan sig och förskolelärarna, där hen får leva i en subjektposition. Just ordet ”samspel” som

föräldern här använder sig av för tankarna till ett givande och tagande i dialogen som karakteriserar ett samskapande: ”– jag ger dig utrymme och förväntar mig att du ger mig utrymme, eller – när jag upplever att det finns utrymme för mig, kommer jag också att ge utrymme åt dig.” (Hafstad & Øvreeid, 2001, s. 21).

Dock kan jag tyvärr inte, eftersom jag inte har undersökt ämnet ur ett förskoleläraperspektiv, uttala mig om hur *förskolelärarna* upplevde kommunikationen. Därför kan jag inte med säkerhet säga att det verkligen var ett samskapande. Det kan mycket väl vara som så, att det bara var föräldern som upplevde att det var ett samskapande, det vill säga ett föräldrapplevt samskapande. För att få en hel bild av kommunikationen skulle jag således behövt intervjua både föräldrar och förskolelärare. Inom ramen för denna undersökning drar jag dock slutsatsen att det verkligen var samskapande. Jag försvarar detta genom att säga att föräldrarna troligen har känt in förskolelärarnas sinnesstämning och därmed upplevt att förskoleläraren också upplevde samspel och samskapande i situationen.

Som vi kan utläsa ur resultatet anser även föräldrarna 4,8, 10, 3 att behovet av det kommunikativa stödet i mångt och mycket har stillats. Dock får inte förälder 1 detta behov tillgodosett. Detta ska jag diskutera mer ingående lite senare. Men jag kan redan här och nu se, utifrån den aktuella intervjun, att förälder 1 i alla fall inte har reagerat till följd av något hot mot självorganiseringen i situationen (Hafstad & Øvreeid, 2001, s. 22).

Det mesta tyder på att samskapandet ändå har fått komma till uttryck i föräldra-förskolelärarrelationerna i de flesta fall i min undersökning och enligt Hafstad och Øvreeid (2001) betraktas detta *som en etisk förutsättning för professionellt arbete*. (s. 22).

Känsla av stöd förankrat i förskolelärarnas professionalitet

I detta behov eller stöd, som (SOU:1997:161) kallar för tillit till förskolelärarnas kunnighet, kan jag utläsa en form av paternalism. Förskolelärarna är experter som ger passande och lämplig information till föräldrarna om hur det fungerar på förskolan (s. 65). Dock kan jag se att denna form av paternalism i detta fall är nödvändig på grund av att föräldrarna här verkligen ställs inför något nytt via inskolningen, de har ingen aning om hur saker och ting fungerar och därför måste förskolelärarna inta en ”anvisande och föreskrivande roll”. Detta upplevs av föräldrarna som positivt. Förälder 6 beskriver särskilt och ingående att detta stöd för hen har utgjort en positiv upplevelse. Även (SOU:1997:161) poängterar att det både ligger i samhällets och föräldrarnas intresse att få denna information, vilket kan förklara de aktuella föräldrarnas positiva inställning till det paternalistiska föräldrastödet (s. 65).

Barnet får stöd – föräldrarna får stöd

Denna typ av stöd definieras av (SOU:1997:161) som att förskoleläraren förstår barnet och agerar utifrån dess bästa (s. 116-117). Detta behov kan även jämföras med den föräldraönskan om att barnet blir väl omhändertaget, som jag tog upp under rubriken ”Föräldrabemötandet” i resultatet.

Att förskoleläraren förstår barnet och agerar utifrån barnets bästa är någonting som förälder 10, bland flera andra, tar upp när hen säger att personalen tog till sig hens barn personlighet och ”gjorde så att det var bra för hen.” Detta upplever förälder 10 som en form av stöttning,

även till hen som förälder, från förskolelärarna. Det har, i resultatet, visats sig att om barnet får stöd, är detta tätt sammanknutet med föräldrarnas känsla av stöd. Föräldern känner sig trygg med förskolelärarna om barnet känner sig tryggt med förskolelärarna, och vice versa. Här ser vi tydligt att alla de berörda relationerna är sidor av samma triangel, precis som Månsson (2013) nämner (s.80). Även Jonsdottir och Nyberg (2013) är inne på samma spår när de hävdar att föräldrarnas och barnets upplevelse av trygghet är avhängiga av varandra. Här har således mitt resultat bekräftat tidigare forskning.

7.1.2 Övriga föräldrabehov enligt (SOU:1997:161)

Då (SOU:1997:161) även tagit upp andra föräldrabehov som jag inte lika tydligt benämnt med rubriker resultatdelen, men som ändå har kunnat skönjas i intervjuresultatet, kommer jag även att behandla föräldrarnas utsagor utifrån detta.

Föräldern känner sitt barn bäst

Att förskolelärarna respekterar att föräldern känner sitt barn bäst var någonting som föräldrarna i min undersökning ansåg viktigt. Samtliga föräldrar upplevde även detta behov som uppfyllt, vilket är väldigt positivt. Detta behov kommer jag att närmare ta upp under huvudrubriken "Föräldrabemötandet".

Föräldrars integritet och rätt till uppfostran inom den aktuella kulturella kontexten

Detta är inget behov som föräldrarna i min undersökning tog upp. Eftersom det inte blev aktuellt för just den här specifika undersökningen väljer jag alltså att inte diskutera detta närmare.

Miljön barnsäkrad

Detta behov anser jag vara en del av föräldrabehovet av att förskoleläraren förstår och agerar utifrån barnets bästa. Att barnet ska vara tryggt i miljön och föräldern ska vara viss om att olyckor i största möjliga mån förhindras är ett mycket viktigt stöd. Som vi kan utläsa av resultatet är detta behov något som föräldrarna 4 och 6 tog upp. Förälder 4 fick stöd i att detta behov blev stillat, medan förälder 6 hade önskat mera stöd i detta.

Förskoleläraren bekräftar det goda i barn – föräldrarelationen

Detta behov handlar till stor del om att stärka föräldrarna i föräldrarollen, vilket jag kommer att ta upp mer senare i diskussionen, under huvudrubriken "Stärkt föräldraroll".

Synpunkter om verksamheten

Detta behov kan jag uttyda att i alla fall förälder 6 har fått tillgodosett. Hens synpunkter om verksamheten, att förskolelärarna inte gör mer pedagogiskt utan lämnar över en viss uppfostran till barngruppen, fick komma till ytan. Då fick hen också en förklaring som hen upplevde som trovärdig och som spädde på hens uppfattning om att förskolelärarna var kunniga och professionella.

7.2 Föräldrars inflytande

Upplevelsen av föräldrastödet har, som det visade sig under föregående fråga, delvis berott på föräldrarnas behov. Men jag har under undersökningens gång också lärt mig att upplevelsen av

föräldrastödet även påverkas av föräldrarnas inflytande. Det är kanske i det här avseendet som förälder 1:s upplevelse av brist på föräldrastöd bottenar. Hen fick inte tillräckligt med *inflytande* över det stöd hen fick eller skulle kunna ha fått. Något som förälder 1 i alla fall känner sig nöjd med är det inflytande hen fick under presentationen av förskolan för barnet. Hen var aktiv i processen i att visa för barnet vart olika aktiviteter skedde, vad som skedde, när det skedde, varför det skedde och hur det skedde i förskolans verksamhet. Förälder 1 kände en trygghet i att detta kändes tryggt för hans barn. Hen kände också att detta föräldrainslag var någonting som förskolelärarna i stort sett såg positivt på. Här kan jag skönja ett visst empowermentinspirerat förhållningssätt av förskolepersonalen, då krafttag och ansatser som kommer från en individ ska, av experten uppmuntras. (SOU 1997:161, ss. 42-43).

I mångt och mycket kan jag se att ett empowermentinspirerat föräldrastöd har givits till de föräldrar undersökningen täcker. Samtidigt kan jag skönja ett spår av paternalism i och med att några av föräldrarna (förälder 2, 10 och 6) i undersökningen talar om att förskolelärarna i mångt och mycket fick bestämma. Ett exempel är förälder 2:s uttalande:

”Ja nä det är klart att man är lite nervös när det är första barnet..så att man har inga förväntningar eller nånting på hur det ska funka...Så jag bara körde på deras race. Det funkade.”
(Förälder 2)

Har förskolelärarna sett förälder 2 som en ”svag förstagångsförälder” som har bristande kunskaper och därmed behöver serveras information? Känner förälder 2 helt enkelt inte att hen har något behov i att inhämta informationen eller ta något initiativ i informationsinhämtningen? (SOU 1997:161, 1997, s. 66). Har förskoleläraren i det här fallet fått en ”*anvisande och föreskrivande roll*” (SOU 1997:161, 1997, s. 65)? Detta kan också sägas ha hänt förälder 5 under tidigare inskolningar. Dessa slutsatser om paternalism kan dras, men jag tror inte att det verkligen förhåller sig så. Snarare tror jag att det handlar om empowerment på något sätt. Antingen i den bemärkelsen att föräldrarna vid inskolningen står *inför något nytt*, och att de därför är motiverade att ta in förskolelärarnas information (SOU 1997:161, s. 43). Eller också kan det vara långt mer komplicerat än så. Jag låter förälder 10 illustrera hur jag tänker:

”...jag överlät det helt till dem faktiskt, vad de tyckte...” (Förälder 10)

Här talas det om ett *överlämnande* av makten. Detta överlämnande har skett från föräldern till förskoleläraren. Det verkar således som om föräldrarna är de som från början besitter makt, en makt som de i sin tur delegerar till förskolelärarna. Här tycks föräldern var experten, den som bestämmer över hur mycket makt förskoleläraren ska få. Kanske har empowerment blivit uppnådd till den grad att makten har slagit om och naturligt hör föräldern till? Ett annat vittnesmål för detta kan sägas vara förälder 1:s och förälder 9:s agerande då de överlämnar makten i form av auktoriteten över barnet till förskolelärarna. Detta talar förälder 1 om någonting som hen som förälder aktivt gör:

”Det kanske känns bra att jag som förälder att det är jag som ger den makten till förskoleläraren då. Att du får lov att säga till mitt barn att ta på sig jackan.” (förälder 1)

Förälder 9 talar också om att ”släppa makten” till förskoleläraren.

Även förälder 6 kan tolkas vara den part, som i situationen upplever makt. Föräldrarnas behov av det rådgivande stödet bottenar i, som vi har sett i resultatet att hen vill underlätta för förskolelärarna, i det att hen vill göra lämnningen så smidig som möjligt, gärna utan tårar. Här

kan vi således se att förälder 6 känner makt i situationen, som hen använder på ett konstruktivt sätt för att underlätta för alla parter i triangeln (Månsson, 2013, s. 80)

Här kan vi se att sex av tio föräldrar i undersökningen nämner ett överlämnande av makten till förskolelärarna. Empowerment är redan uppfyllt till den grad att föräldrarna känner att det är de som får ge rätten att bestämma över sina barn och förskolesituationen vidare till förskolelärarna.

Jag kan dock uttyda spår av paternalism i förskolelärarnas agerande gentemot förälder 8 och förälder 4. Jag tänker på den situation som förälder 8 beskriver, när förskolelärarna lät hans barn sova inne, istället för, som föräldern själv önskade, att barnet skulle tillåtas sova i vagnen. Jag tänker också på den situation när förälder 4 frågade om barnet kunde vistas mer på förskolan, men fick avslag, samt den situation när förskolelärarna valde att låta förälder 4:s barn hoppa över förmiddagsvilan, utan att fråga efter förälder 4:s åsikt först. Jag drar alltså kopplingar från förskolelärarnas agerande i de aktuella situationerna till paternalism. Varför det? Jo, jag tror att förskolelärarna här agerade utifrån vad de trodde var det bästa för barnen i de aktuella situationerna och samtidigt indirekt tog ifrån föräldrarna viss bestämmande rätt över barnet, se avsnitt om paternalism. Eftersom det har visat sig höra så tätt samman, det att barnets bästa är förälderns bästa, att om barnet får stöd får även föräldern stöd, så blir denna handling även en handling som värnar om föräldern. Jag drar således här slutsatsen att, eftersom om situationen innefattar hela triangeln; tre parter (förskoleläraren, förälder och barnet) blir handlingen en paternalistisk handling av förskoleläraren gentemot barnet och i förlängningen också gentemot föräldern. Som vi har sett, har föräldrar (i vårt fall förälder 6 och 10) ibland en insikt i att förskoleläraren vet hur barnet fungerar och vad det behöver i verksamheten. Denna kunskap har inte föräldern på samma sätt eftersom denne ofta inte är med i situationen. Därför kan det hända att förskolelärarna hade goda motiv att agera paternalistiskt i de ovan nämnda situationerna, utan att föräldrarna möjligtvis kunde se dessa motiv. Kanske hade de hållit med förskolelärarna i deras agerande om de hade sett förskolelärarnas motiv, det vill säga barnets bästa där och då. Här tror jag att det är viktigt att förskolelärarna kommunicerar uppriktigt med föräldrarna om varför de handlar på det sätt som de gör. Trots att föräldrarna har den största kunskapen om barnet, har ändå förskolelärarna kunskaper i hur barnet fungerar i deras verksamhet. Om föräldrarna delges förskolelärarnas motiv, som bör böttna i barnets bästa, kanske de i större grad skulle få förståelse för förskolelärarnas handlande, och partnerskapsprincipen skulle stärkas ytterligare (Eriksson, 2004, s. 33).

Jag kan också se en annan förklaring i förskolelärarnas handlande i de situationer som föräldrarna uttrycker sitt missnöje över. Det kan vara så att organisatoriska problem står i vägen för ett önskvärt handlande. Förälder 8 nämner själv denna möjliga förklaring till att barnet sov inne:

”Det vet jag inte vad exakt, om det hade med personalbrist att de behövde dela upp för att kunna hinna med att ta rast och sånt efter maten eller...” (Förälder 8)

Likaså kan det finnas organisatoriska förklaringar till varför förälder 4:s barn inte sov på förmiddagen. Även i förälder 1:s och förälder 7:s fall kom organisatoriska problem i vägen. För förälder 1 försenades mötet och förälder 7 hade egentligen önskat att hans barn hade fått mer uppmärksamhet under inskolningen, till exempel att barnen hade skolats in ett i taget och att mer personal hade kallats in under inskolningen. Dessa organisatoriska problem kan ses som de övriga förutsättningar som båda individerna i samskapandet måste ta hänsyn till, utöver varandras initiativ (Hafstad & Øvreeid, 2001, ss. 20-21). Tyvärr stöter förskolelärare

ofta på denna typ av organisatoriska problem, det är ett tungt ok att bära. Utmaningen för förskoleläraren ligger då i att göra det bästa av situationen, och försöka att ändå få till ett så bra samskapande som möjligt. Detta är förstås lättare sagt än gjort, och skulle inte ens behövt diskuteras om inte arbetsbördan vore så tung på förskolelärarna. Men tills en ljusning sker behöver förskolelärarna få verktyg i hur de ska kunna hantera situationen på bästa sätt utifrån de förutsättningar som finns.

7.3 Stärkt föräldraroll

Att stärka föräldern i dennes föräldraroll är enligt Statens Offentliga Utrednings definition av föräldrastöd en viktig uppgift för förskoleläraren (SOU 1997:161, s. 49). I min undersökning har jag funnit att många av föräldrarna i undersökningen (hälften!) varken kände sig stärkta eller förminskade i sin föräldraroll av förskolelärarna under inskolningen. De hade helt enkelt inte blivit påverkade. Kanske kan en förklaring ligga i att föräldrarna anser sig vara starka i sig själva. Kanske är empowerment redan, uppnådd, med hjälp av just empowerment? Jag tänker att empowerment som medel har gjort empowerment möjligt, som Askheim (2007) tagit upp (s. 18). Föräldrarna hämtar kanske styrka i sig själva eller från någon annan källa? Eller så ser de helt enkelt inte förskolan som en arena för att bli stärkt som förälder? Kanske upplever de att förskolan endast är till för att stärka deras barn, och har inte reflekterat över dess föräldrastärkande möjligheter? I detta kan jag bara löst spekulera. Jag har inte sett, i mitt resultat, att någon förälder har känt sig tvungen att bryta sig ur någon form av maktlös situation, med avseende på maktfördelning mellan förälder och förskolelärare. Antingen har detta, som redan nämnt, redan blivit uppnått, och då nästan obemärkt. Föräldrarna har inte ens behövt reflektera över det. Eller så har de helt enkelt aldrig känt av den maktlösa situationen, och därmed inte behövt göra någonting särskilt. Tre av föräldrarna uppger också speciellt, att de är starka i sig själva. En av dessa är förälder 5, som trots detta uttrycker att hen har blivit stärkt:

”Ja, det tycker jag väl att jag har blivit. Det har ju full tillit till mig och i och med att de har visat att de är flexibla och kan hjälpa mig på många sätt, så har ju de visat att de litar på mig som förälder.” (Förälder 5)

Förälder 5 pratar här om att hen har fått tillit av förskolelärarna, att de litar på hens föräldrakompetens. Förälder 5 har dock inte känt såhär under tidigare inskolningen. Då kände hen sig snarare nedtryckt av personalen. Kanske beror detta på att, som förälder 5 själv nämner, att hen nu är äldre, har fler barn och numera har mer erfarenhet? Kanske har hen tillskansat sig empowerment på denna livsresa, och numera vågar stå upp för att hen är en förälder som vet det bästa för sina barn? En annan möjlighet är att den ”terapeutiska positionen” inom empowerment har gjort sig gällande, som enligt Askheim, (2007) handlar om att experten bemyndigar individen. Därmed har experten kontroll över hur mycket makt individen tillåts ta sig. (Askheim, 2007, s. 26). Då handlar det istället om att förskolelärarna har godkänt förälder 5 som förälder, och låtit hen dra fördelar ur detta godkännande. Frågan blir således om makten kommer inifrån individen själv eller om den har tilldelats från en yttre källa; experten, i detta fall förskoleläraren? Denna fråga kan jag tyvärr inte svara på inom ramen av denna undersökning, utan jag lämnar stafettspinnen vidare för fortsatt forskning.

Förälder 1 och 6 talar om att de har blivit stärkta i och med det att förskolelärarna har talat väl om deras respektive barn. Här kan jag se en koppling mellan att föräldrarna har känt sig stärkta med det behov som syftar till att förskoleläraren bekräftar det goda i föräldra – barnrelationen (SOU 1997:161, ss. 116-117). Att ens barn blir bekräftat, tycks för föräldrarna vara som att de blir bekräftade som goda föräldrar. Att barnet anses snällt eller anses lära sig

snabbt, ser föräldrarna som ett tecken på att de är ute på rätt spår vad gäller barnets uppfostran.

7.4 Föräldrabemötandet

Här utgår jag från de delrubriken som jag hade under rubriken "Föräldrabemötandet" i resultatdelen. Dock har jag redan diskuterat "Omhändertagandet av barnet" under huvudrubriken "Olika typer av föräldrastöd" i diskussionsdelen, och kommer därför inte att ta upp denna aspekt igen.

Önskan om förbättringar inom det kommunikativa stödet

Då jag redan har tagit upp kommunikation under första rubriken "Olika typer av föräldrastöd", samt kommer att ta upp ytterligare aspekter på kommunikation under delrubriken "Det första bemötandet och det dagliga", kommer jag här bara att gå in på en aspekt som jag inte redan har tagit upp eller kommer att ta upp senare.

Förälder 6 delar, i sin intervju, med sig av sin önskan att information till båda föräldrarna skulle finnas mer lättillgängligt, till exempel via internet. Hen menar att det inte är alltid som informationen når båda föräldrarna, även om dessa lever ihop. Detta är ett behov som bottnar i det stressade klimatet som dagens föräldrar lever i. Enligt (SOU:1997:161) är det viktigt att förskolelärarna tar hänsyn till detta, för att lyckas med att ge det föräldrastöd som krävs idag (s. 61).

Det fanns även en önskan hos föräldrarna om mer formell information, kanske i form av ytterligare möten. Bristen på tillgodoseendet av dessa behov kan sägas vara organisatoriska problem. Detta kommer jag inte att diskutera närmare under denna rubrik, eftersom jag redan har diskuterat ämnet under huvudrubriken "Föräldrars inflytande".

Föräldern känner sitt barn bäst

Att föräldern känner sitt barn bäst, är ett föräldrabehov som föräldrarna i min undersökning både har talat om som ett behov som har tillfredsställts och också ett stöd som de verkligen inte velat vara utan. När föräldrarna fick frågan om hur de inte skulle vilja bli bemötta av förskolelärarna tog de upp att föräldrarna inte ska behöva känna att förskolelärarna sätter sig upp mot dem som föräldrar, och anser att förskolelärarna känner barnet bättre än föräldern.

Dock talar både förälder 6 och förälder 10 om att förskoleläraren har *andra erfarenheter* än dem om hur barnet är eller agerar i en viss situation. Förälder 10 pekar på att hen inte vet hur hens barn fungerar i gruppsituationen, och förälder 6 menar att hen inte vet hur barnet agerar eller fungerar när andra tar hand om hens barn. Hen har insikt i att barnet agerar på ett annat sätt än när hen sköter det. I dessa båda föräldrars utsagor kan jag skönja ett visst spår av den relation mellan skola och hem som Eriksson (2004) tar upp som isärhållandets princip. Här kan jag se ett spår av ett isärhållande mellan förskolan och hemmet. Föräldrarna är medvetna om att barnet agerar olika och har olika behov i de olika sfärerna. Eftersom jag inte har undersökt förskolelärarnas förhållningssätt, utan enbart koncentrerat mig på föräldrarnas perspektiv, kan jag dock inte avgöra om förskolelärarna delar den här uppfattningen. Jag kan således bara säga att ur ett föräldraperspektiv har detta spår av isärhållandets princip skönjts. Jag använder ordet *spår* eftersom det bara är utifrån dessa två uttalanden som jag kan se ett svagt inslag isärhållandets princip. Jag har inte tolkat intervju svaren som så, att förskolan och hemmet skulle ses som naturliga fiender på något sätt. Snarare får jag en känsla av att, denna

vetskap om barnets olika sfärer hos föräldrarna, bara bidrar till ett ökat samarbete mellan hem och förskola. Det tyder på att förskolelärare och föräldrar har accepterat varandras olika kompetenser, vilket är viktigt enligt (SOU:1997:161) (s. 116-117). Detta har, enligt min tolkning, som i ett led i att samarbeta mera kring barnet, mer en karaktär av partnerskapsprincipen. Som vi sett beskriver Eriksson (2004) partnerskapsprincipen som: ”en princip som handlar om att minska avståndet – ”closing the gap” – mellan hem (föräldrar) och skola (lärare).” (s. 33). Det är just detta förhållningssätt som jag tycker att föräldrarna antyder vara rådande. Det är också den princip som utgör ett av målen i läroplanen:

”Förskolans arbete med barnen ska därför ske i ett nära och förtroendefullt samarbete med hemmen.” (Skolverket, 2010, s. 13)

Det första bemötandet och det dagliga

Som vi kan se i resultatet är förälder 6 mycket nöjd med introduktionen av förskolans pedagogiska verksamhet, vilket bidrar till att föräldern upplever förskolelärarna som professionella. Därför är detta ett sätt att tillfredställa föräldrabehovet av att kunna lita till förskolelärarnas kunnighet, vilket jag tog upp under första huvudrubriken i ”Diskussion”. Det kan också kopplas till ett av läroplanens mål:

”... varje barn tillsammans med sina föräldrar får en god introduktion i förskolan.”
(Skolverket, 2010, s. 13).

Även föräldrarna 1 och 7 tar upp det första bemötandet. De har dock en annan vinkel än förälder 6, då deras behov av att bli väl mottagna kan kopplas till föräldrabehovet av att förskoleläraren förstår barnet och agerar utifrån barnets bästa, vilket jag också redan har tagit upp.

Förälder 3 tar upp det dagliga bemötandet i kapprummet vid lämningsituationen. Hen påpekar att på den nuvarande förskolan bemöts hen i denna situation på ett betydligt bättre sätt, än på den tidigare. Hen har även, vid upprepade tillfällen under intervjun, tryckt på att hen trivs mycket bättre på den nya förskolan. Kan detta vara en betydande anledning? Som vi har sett i tidigare forskning är just dessa informella möten av stor vikt för relationskapandet mellan förskoleläraren och föräldern. Jonsdottir och Nyberg (2013) anser att dessa möten kan gynna empowerment, då förskoleläraren kan stärka föräldern och peka på dennes kompetens (s. 62, 74 och 69). Jonsdottir och Nyberg (2013) tar även upp nackdelarna med dessa informella möten, i form av att situationen ofta är stressig och genererar ytliga samtal. Detta har även förälder 1 och 4 märkt, då de efterfrågar mer formella möten. Förälder 1 pekar på ytterligare en nackdel med informella möten, nämligen att barnet är närvarande vid dessa situationer och därför kan snappa upp saker som kan feltolkas av barnet. Kanske vill man som förälder tala med förskoleläraren om någonting med barnet som oroar en, och då känns det olämpligt att göra detta när barnet hör på. Bristen på formella möten kan ha varit en stor bidragande orsak till att förälder 1 upplevde föräldrastödet som mindre bra under sitt barns inskolning. Utifrån både tidigare forskning och resultatet av min undersökning kan jag således dra slutsatsen att både informella möten och formella möten i samverkan kan bidra att ge föräldrarna stöd under inskolningen.

Oviljan mot att möta otrevlig personal, som två av föräldrarna uttrycker, kopplar jag samman med att detta skulle utgöra en brist i det som Hafstad och Øvreeide (2001) kallar för samskapandet. Subjektpositionen skulle bli hotad om föräldern inte kände att hen fick

utrymme för sina initiativ i kommunikationen. Föräldern skulle kunna komma in i en objektposition, och i värsta fall skulle självorganiseringen bli hotad (s. 20-22).

Även den triangel som Månsson (2013) beskriver som en bild för alla de relationer mellan barn, förälder och förskolelärare skulle komma att hotas. Om en relation eller sida i triangeln (i det här fallet relationen mellan föräldern och förskoleläraren) blir hotad, skulle hela triangeln bli lidande. Tanken med en triangel är ju just att den har tre sidor. Jag tänker att även andra sidor (relationer) i triangeln skulle kunna fara illa av att en sida är dysfunktionell. Mest troligt är att föräldern kanske inte skulle lita på att förskoleläraren tog hand om hans barn på ett bra sätt. Detta är någonting som förälder 2 är inne på:

”Ja, så var det ju hen där som skötte det mindre bra men hen är ju borta nu. Hen tyckte väl lite... hen tyckte väl mest att X var en jobbig unge. Men alla småbarn är ju jobbiga. Hen hade ju dom minsta eller vad man ska säga.. jag kände bara att hen var lite anti sådär..men att, är man dagispersonal så ska man ju kunna hantera det också..” (Förälder 2)

Min tolkning är att förälder 2 kände att barnets välmående var hotat i och med förskolelärarens agerande, och därmed blev också föräldrabetaget av att förskoleläraren förstår barnet och agerar utifrån barnets bästa hotat.

7.5 Sammanfattande slutsats

Om jag kort ska sammanfatta min undersökning, har den visat att föräldrars behov i mångt och mycket har tillgodosetts i form av olika typer av föräldrastöd. Föräldrarna har ofta haft inflytande över inskolningssituationen, och när detta har skett har förskolelärarna varit lyhörda för föräldrarnas behov av stöd. Jag ser det således som viktigt att förskolelärarna ger föräldrarna möjligheter till att ta egna initiativ i inskolningen, för att stärka dem i deras kompetens genom ett empowermentinspirerat förhållningssätt. Det har även visat sig att föräldrarna känner sig respekterade som föräldrar, och som de som känner sina barn bäst.

7.6 Förslag till fortsatt forskning

Då jag har undersökt föräldrastödet under inskolningen utifrån föräldrars upplevelse, vore det intressant att även få ta del av en undersökning utifrån förskolelärarnas upplevelser. Kanske kunde dessa två aktörers upplevelser jämföras inom ramen av en undersökning. Jag fann att det var svårt för mig att dra några generella slutsatser som till exempel att ett samskapande verkligen hade skett i relationen förskolelärare – förälder, då jag endast hade undersökt föräldrarnas upplevelser

En annan intressant aspekt som skulle kunna undersökas, är om föräldrarnas inflytande påverkas av om denne är förstagångsförälder eller inte. Hur upplever föräldern sin kompetens i förhållande till förskoleläraren? Ser detta olika ut för föräldrar som har ett eller flera barn?

Det hade även varit intressant att ta del av forskning som undersöker om föräldrarnas makt över situationen, är *tagen* av föräldern själv, eller *given* av förskoleläraren.

Ytterligare ett ämne att fördjupa sig i kunde vara att närmare jämföra de formella och de informella mötenas betydelse för upplevelsen av föräldrastödet. När känner sig föräldrarna att deras behov blir bäst stillade, i de informella eller de formella mötena?

Litteraturförteckning

- Altmann, L. (2007). Lyssnarmöte - en annan kanal till makt och inflytande. I O. P. Askheim, & B. Starrin, *Empowerment i teori och praktik*. Malmö: Gleerup.
- Askheim, O. P. (2007). Empowerment - olika infallsvinklar. I O. P. Askheim, & B. Starrin, *Empowerment i teori och praktik*. Malmö: Gleerup.
- Askheim, O. P., & Starrin, B. (2007). Empowerment - ett modeord? I O. P. Askheim, & B. Starrin, *Empowerment i teori och praktik*. Malmö: Gleerup.
- Coons, C., & Weber, M. (2013). Introduction: Paternalism - Issues and trends. I C. Coons, & M. Weber, *Paternalism: Theory and Practice*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Dworking, G. (2013). Defining Paternalism. I C. Coons, & M. Weber, *Paternalism: Theory and Practice*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Eriksson, L. (2004). *Föräldrar och skola - olika innebörder*. Hämtat från <http://www.fhi.se/Documents/Vart-uppdrag/BoU/Uppslagsverket/20280nilssonA.pdf> den 6 11 2013
- Esaiasson, P., Gilljam, M., Oscarsson, H., & Wängnerud, L. (2012). *Metodpraktikan*. Visby: Norstedts juridik.
- Hafstad, R., & Øvreeid, H. (2001). *Föräldrafokuserat arbete med barn*. Stockholm: Liber.
- Jonsdottir, F., & Nyberg, F. (2013). Erkännande, empowerment och demokratiska samtal. I A. Harju, & I. Tallberg Broman, *Föräldrar, förskola och skola - om mångfald makt och möjligheter* (ss. 59-77). Lund: Studentlitteratur AB.
- Kvale, S. (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.
- Läraryrskommitténs tidskrift "förskolan" nr 7. (2013). Förskolan nr 7. *Förskolan*, s. 6.
- Månsson, A. (2013). Familjens inskolning i förskolan - ett rum för möjligheter. I A. Harju, & I. Tallberg Broman, *Föräldrar, förskola och skola - om mångfald makt och möjligheter* (ss. 79-94). Lund: Studentlitteratur AB.
- Skolverket. (2010). *Läroplan för förskolan, Lpfö 98. Reviderad 2010*. Hämtat från Utbildningsdepartementet: <http://www.skolverket.se> den 21 10 2013
- SOU 1997:161. (November 1997). *Stöd i föräldraskapet*. Hämtat från Statens offentliga utredningar: <http://www.regeringen.se/content/1/c6/02/51/00/57b6375f.pdf> den 8 11 2013
- Stukát, S. (2005). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.

Bilaga 1

Intervjufrågor

Hur många barn har du?

Hur många barn har du skolat in?

Hur gammalt är ditt barn?

Hur länge pågick inskolningen?

Utifrån vilken modell skolades barnet in? (3-dagars, traditionell, annan?)

Var du nöjd med inskolningsmodellen/tiden?

Hur var ditt första intryck av förskolan?

Hur var ditt första intryck av personalen?

Hur upplevde du personalens stöd/stöttning till dig under inskolningen?

Fick du det stöd du ville ha?

Hade du några frågor?

Kände du att du fick svar på dina frågor?

Kände du att dina egna initiativ togs tillvara? Hur?

Kände du dig lyssnad på?

Kände du att din föräldrakompetens och din kunskap kring ditt barn togs tillvara på av personalen?

Kände du dig någonsin påtvingad ett förhållningssätt eller åsikt av personalen?

Hur upplevde du din makt över situationen i förhållande till personalen?

Kände du att du blev stärkt i ditt föräldraskap av personalen?

Kände du dig någonsin nedtryckt i ditt föräldraskap av personalen?

Kände du att personalen samarbetade med dig?

Kände du att personalen motarbetade dig?

Hur skulle du vilja bli stöttad under inskolningen?

Hur skulle du inte vilja bli bemött under inskolningen?

Har du något mer att tillägga?